

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: **10. септембар 2015. године**

Предмети бр: **68/09, 83/09, 235/09, 236/09 и 256/09**

Будимирка МИРИЋ, Љиљана СТОЈКОВИЋ и Димитрије СПАСИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 10. септембра 2015. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ
Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменути жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, обављеног такође и електронским путем, у складу са правилом 13 § 2 свог Пословника, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалбе гђе Будимирке Мирић уложене су 3. априла 2009. године (предмет бр. 68/09) и 30. априла 2009. године (предмет бр. 256/09). Жалба гђе Љиљане Стојковић (предмет бр. 83/09) уложена је 15. априла 2009. године. Жалбе г. Димитрија Спасића (предмети

бр. 235/09 и 236/09) уложене су 14. априла 2009. године. Све жалбе су уписане 30. априла 2009. године.

2. Дана 24. јула 2009. године, предмети бр. 68/09 и 83/09 су прослеђени Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹, како би се добиле примедбе УНМИК-а на прихватљивост и меритум предмета. У одговору послатом у писму датираном на 3. август 2009. године, СПГС је обавестио Комисију да УНМИК не може да достави примедбе због недостатка чињеница које су жалиоци навели.
3. Дана 18. децембра 2009, Комисија се обратила Мисији владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) са молбом да јој се доставе информације у вези са доступношћу било каквих истражних досијеа који се тичу 43 жалбе, укључујући жалбе гђе Будимирке Мирић (предмет бр. 68/09) и гђе Љиљане Стојковић (предмет бр. 83/09).
4. Дана 23. децембра 2009. године, Комисија је затражила од свих жалилаца да доставе додатне информације. На овај захтев није добијен никакав одговор.
5. Дана 23. марта 2010. године, ЕУЛЕКС је доставио свој одговор на горенаведени захтев Комисије од 18. децембра 2009. године.
6. Дана 21. априла 2010. године, Комисија је поново упутила захтев за информације гђи Љиљани Стојковић.
7. Комисија је примила одговор гђе Љиљане Стојковић 29. априла 2010. године.
8. Дана 12. маја 2010. године, Комисија је поново упутила г. Димитрију Спасићу захтев за информације. Он је доставио свој одговор у писму од 14. маја 2010.
9. Дана 9. септембра 2010. године, Комисија је одлучила да споји све наведене предмете, сходно правилу 20 свог Пословника.
10. Дана 29. септембра 2010. године и 20. јануара 2011. године, Комисија је поново упутила захтев за додатне информације гђи Будимирки Мирић.
11. Комисија је примила одговор гђе Будимирке Мирић 23. фебруара 2011. године.
12. Дана 23. априла 2012. године, све жалбе су послате СПГС-у, како би се добиле примедбе УНМИК-а на прихватљивост предмета.
13. Дана 4. јуна 2012. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
14. Дана 17. августа 2012. године, Комисија је прогласила жалбе бр. 68/09, 83/09, 235/09 и 236/09 у потпуности прихватљивим, а жалбу бр. 256/09 делимично прихватљивом.

¹ Списак скраћеница и акронима садржаних у тексту дат је Прилогу.

15. Дана 8. септембра 2012. године, Комисија је СПГС-у проследила своју одлуку о прихватљивости и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалби.
16. Након што је Комисија послала упите, 4. октобра 2012. године, УНМИК је затражио од Одељења за архивске послове и регистратурски материјал у седишту Уједињених нација (УН) у Њујорку да пронађе и врати УНМИК-у одређени број истражних списа у вези са жалбама уложеним ХРАП-у.
17. Дана 14. децембра 2012. године, УНМИК-у су достављени тражени истражни списи из седишта УН-а у Њујорку. Дана 17. децембра 2012. године, УНМИК је доставио Комисији ова документа, укључујући досије који се односи на једну од две жалбе г. Димитрија Спасића (бр. 235/09).
18. Дана 8. јула 2014. године, Комисија је од призренског Основног јавног тужилаштва (ОЈТ) затражила додатне информације.
19. Дана 4. августа 2014. године, призренски ОЈТ је доставио свој одговор.
20. Дана 11. децембра 2014. године, Комисија се обратила полицији УНМИК-а са захтевом за додатне информације. Полиција УНМИК-а је проследила овај захтев Косовској полицијској служби (КПС). Од КПС-а није добијен никакав одговор.
21. Дана 27. фебруара 2015. године, Комисија је затражила од Међународних безбедносних снага на Косову (КФОР) да доставе додатне информације.
22. Дана 13. марта 2015. године, КФОР је доставио свој одговор.
23. Дана 26. марта 2015. године, Комисија је затражила додатне информације од Специјалног тужилаштва Косова (СТРК).
24. Дана 8. маја 2015. године, СТРК је доставио свој одговор.
25. Дана 29. јуна 2015. године, Комисија је затражила још додатних информација од призренског ОЈТ-а.
26. Дана 25. јуна и 22. јула 2015. године, на захтев Комисије, СТРК је доставио додатне информације.
27. Дана 2. јула 2015. године, призренски ОЈТ је доставио свој одговор.
28. Дана 22. јула 2015. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор у вези са меритумом жалби, заједно са електронским копијама истражних списа који се односе на предмет.
29. Дана 14. августа 2015. године, Комисија је затражила од УНМИК-а да потврди да ли се објављивање истражних списа у вези са спојеним предметом може сматрати коначним.

30. Дана 26. августа 2015. године, УНМИК је доставио свој одговор.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

31. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова убрзо након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
32. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, КФОР, СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.
33. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено“, 1. том (октобар 1998 – јун 1999) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестаници не-Албанаца на Косову“ (2001); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002–2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007. године; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhchr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.

34. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
35. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
36. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се од маја 2015. године 1.653 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).
37. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју Косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
38. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
39. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 341 домаћег судије

и тужиоца и 24 међународних. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999), констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у том тренутку „добро функционише“ и да је „одржив“.

40. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. У оквиру Канцеларије СПГС-а³ основан је специјализовани Биро за притворена и нестала лица (БПНЛ), са надлежношћу да централизује информације које достављају цивилни службеници.
41. Дана 5. новембра 2001. године, УНМИК је потписао Заједнички документ УНМИК-а и СРЈ у коме се, између осталог, понавља његова обавеза решавања судбине несталих лица из свих заједница и признаје се да је програм ексхумације и идентификације само део активности везаних за нестала лица. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Све информације које је прикупио БПНЛ предате су КНЛСМ-у⁴. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.
42. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову. Међутим, УНМИК је задржао одређену одговорност у области међународне сарадње у погледу кривичних предмета.
43. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали Меморандум о разумевању о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других

³ Видети: Брејси В. *Суочавање са прошлошћу: Приступ проблему несталих лица на Косову заснован на форензици (Dealing with the Past: The forensic-led approach to the missing persons issue in Kosovo)* // *Politorbis* бр. 50 – 3, 2010, стр. 163.

⁴ Видети: *Ibid.*, стр. 165.

активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за отмицу и нестанак гђе Драге Ђекић, гђе Васиљке Николић, г. Јевте Спасића и гђе Босиљке Спасић, као и за отмицу и убиство г. Срећка Ђекића

44. Гђа Будимирка Мирић је кћерка гђе Драге Ђекић (предмет бр. 68/09) и сестра г. Срећка Ђекића (предмет бр. 256/09). Гђа Љиљана Стојковић је кћерка гђе Васиљке Николић (предмет бр. 83/09). Г. Димитрије Спасић је син г. Јевте Спасића (предмет бр. 235/09) и гђе Босиљке Спасић (предмет бр. 236/09). У тренутку нестанка, гђа Драга Ђекић имала је 72 године, гђа Васиљка Николић 70 година, г. Јевта Спасић је имао 72 године, гђа Босиљка Спасић 69 година, док је г. Срећко Ђекић имао 48 година.
45. Жалиоци су обавестили Комисију да су њихове сроднике отели чланови ОВК, јуна 1999. године, из села Дојнице, у општини Призрен. Конкретно, гђа Драга Ђекић је наводно отета 12. јуна 1999. године, г. Јевта Спасић и гђа Босиљка Спасић 26. јуна 1999. године, а гђа Васиљка Николић и г. Срећко Ђекић 27. јуна 1999. године. Сви жалиоци наводе да су њихови сродници отети током оркестрираног напада ОВК на то село.
46. Посмртне остатке г. Срећка Ђекића пронашао је и идентификовао КНЛСМ, што је потврђено у копији уверења о идентитету које је издао КНЛСМ 19. октобра 2006. године. Жалилац наводи да су посмртни остаци г. Срећка Ђекића враћени породици 3. децембра 2007. године.
47. Сви жалиоци наводе да су сви нестанци одмах пријављени КФОР-у, УНМИК-у, Црвеном крсту Југославије и Министарству унутрашњих послова Србије (МУП).
48. Гђа Будимирка Мирић и гђа Љиљана Стојковић су такође обавестиле Комисију да су, датума који нису назначени, УНМИК-овом међународном јавном тужиоцу (МЈТ) Окружног јавног тужилаштва у Призрену (ОЈТ) поднеле кривичне пријаве против непознатих припадника ОВК одговорних за отмицу око 20 жртава, укључујући све горенаведене особе. Ниједна од њих није добила никакав одговор у том погледу.
49. Од тада није познато где се налазе гђа Драга Ђекић, гђа Васиљка Николић, г. Јевта Спасић и гђа Босиљка Спасић. МКЦК-ови захтеви за њихово проналажење и даље су отворени⁵.

⁵ Видети: МКЦК-ова база података на мрежи за обнављање породичних веза [електронски извор]: <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> (прегледано 9. септембра 2015).

50. Имена свих горенаведених жртава налазе се на списку несталих лица који је МКЦК проследио УНМИК-у 12. октобра 2001. године, у погледу којих је МКЦК прикупио анте-мортем податке на територији уже Србије у периоду између 1. јула и 20. септембра 2001. године, као и у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЛСМ⁶.
51. У релевантним пољима ставке у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁷, у вези са г. Срећком Ђекићем стоји следеће: „Прикупљено довољно референтних узорака“ и „МКНЛ је доставио информације о овом несталом лицу надлежној институцији 3. октобра 2006. године. Да бисте добили додатне информације, обратите се седишту ЕУЛЕКС-а на Косову“.
52. У уносима везаним за преостале четири жртве, које се још увек воде као нестале, наведено је: „Прикупљено довољно референтних узорака“ и „Није пронађен подударни ДНК“.

С. Истрага

1. Достављање релевантних списа

53. У овом предмету, УНМИК је доставио Комисији копије докумената у вези са активностима које су спровели УНМИК-ов КНЛСМ и полиција УНМИК-а, који су се налазили на Косову. На захтев Комисије, архива УН-а у Њујорку вратила је УНМИК-у истражне документе везане за предмет г. Димитрија Спасића (предмет бр. 235/09), које је УНМИК доставио Комисији (видети §§ 16–17 изнад). Дана 26. августа 2015. године, УНМИК је Комисији потврдио да јој је проследио сва расположива истражна документа (видети § 30 изнад).
54. Дана 22. јула 2015. године, СТРК је потврдио да се целокупан првобитни предметни спис налазио у њиховој архиви до 5. новембра 2013. године, када је предат ЕУЛЕКС-овом ЈИРЗ-у.
55. Процена дата у наставку текста заснива се на анализи материјала доступног Комисији, укључујући материјал који су доставили УНМИК и жалиоци, као и материјал који је прибавила Комисија.
56. Што се тиче објављивања података садржаних у списима, Комисија подсећа да је УНМИК Комисији ставио на располагање истражне списе ради разматрања, уз обавезу чувања поверљивости података. Узимајући у обзир чињеницу да неки судски поступци и истраге у вези са догађајима везаним за овај предмет можда још увек трају, Комисија појашњава да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања целокупне доступне документације, у наредним пасусима дат је само веома кратак опис релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

⁶ База података КНЛСМ-а је електронски извор који није отворен за јавност. Комисија ју је прегледала у вези са овим предметом 9. септембра 2015. године.

⁷ Видети: МКНЛ-ова база података на мрежи за упите о несталим лицима [електронски извор]: http://www-ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 9. септембра 2015).

ЕУЛЕКС-ово разјашњење

57. Као што је горе напоменуто (§§ 3 и 5), 18. децембра 2009. године, Комисија је затражила од ЕУЛЕКС-а да достави додатне информације у вези са 43 жалбе уложене Комисији. У свом одговору од 23. марта 2010. године, службеници ЕУЛЕКС-а су објаснили да су претражили доступне изворе, укључујући списак предмета „пронађен јула 2009. године у соби 'Архива' зграде ПТЦ-а (УНМИК их није званично предао ЕУЛЕКС-у јер нису више „активни“ већ обустављени, завршени или затворени)“.
58. У истом одговору, ЕУЛЕКС је додао да потрага није била детаљна пошто доступни извори нису пружили информације по питању следећег:
- предметима, кривичним пријавама или информацијама које полиција УНМИК-а уопште није предала тужиоцима УНМИК-а или који никад нису ни доспели до тужилаца УНМИК-а;
 - предмета које је обрађивала полиција УНМИК-а, који су затим предати локалној полицији или тужиоцима, али то није пријављено УНМИК-у нити тужиоцима ЕУЛЕКС-а;
 - многих предмета које су обрађивали тужиоци УНМИК-а пре него што је УНМИК-ов ОП формирао централизован регистар предмета 2003. године.
59. Међутим, потрага по ЕУЛЕКС-овим списима дала је информације само у погледу два предмета наведена у захтеву Комисије од 18. децембра 2009. године. Нису пронађени списи нити друге информације у вези са преосталим 41 предметом, укључујући жалбе у овом предмету. ЕУЛЕКС није могао да потврди да ли су „полиција и/или тужиоци УНМИК-а уопште испитали“ случајеве за које нису пронађени списи.

2. Преглед списка КНЛСМ-а/ЈНЛ-а у вези са жртвама

а) Спис КНЛСМ-а и ЈНЛ-а

Документи у вези са свим жртвама (предмет ЈНЛ-а бр. 0283/ИНВ/04)

60. Спис садржи ЈНЛ-ов анте-мортем извештај по предмету бр. 0283/ИНВ/04 у погледу г. Срећка Ђекића, који је започет 29. септембра 2004. године, а завршен 26. новембра 2004. године. У пољу означеном „Природа информација“ стоји:

„Дана 30. априла 2004. године, ЈРЗ је добио информације у погледу 15 српских жртва, сахрањених у селу Кориша, у области Призрена.

...

7. НИКОЛИЋ, Васиљка ... дат. рођ. 27.11.1928. ЈНЛ-ов спис 2002-000627

8. ЂЕКИЋ, Срећко ... дат. рођ. 09.09.1950. ЈНЛ-ов спис 2003-000015

9. СПАСИЋ, Јефта ... дат. рођ. 18.02.1927. ЈНЛ-ов спис 2000-001701

10. СПАСИЋ, Босиљка ... дат. рођ. 04.01.1930. ЈНЛ-ов спис 2000-001701

... “

61. У пољу означеном „Даља истрага/закључак“ наведено је да достављач информација није могао да пронађе локацију гробног места; када буду добијене нове информације, нова истрага и ексхумације ће бити обављене. Статус овог списка је „на чекању“.
62. У пољу означеном „Агенција која је издала захтев“ у штампаном изводу из ЈНЛ-ове базе података, датираном на 26. новембар 2004. године, названом „Истражни подаци у погледу истраге бр: 0283/ИНВ/04“ наведено је: „ПОТКОМИСИЈА“. У пољу означеном „Резиме захтева“ стоји (текст задржан као у оригиналу):

„Поткомисија у Београду и КЦК захтевају ексхумацију. АЦ, АМ ЈНЛ-ов спис 2003-000014, НИКОЛИЋ Васиљка ЈНЛ-ов спис 2002-000627, ЂЕКИЋ Драга ЈНЛ-ов спис 2002-000621, ЂЕКИЋ Срећко ЈНЛ-ов спис 2003-000015, [РТ] ЈНЛ-ов спис 2003-000117, [РМ] ЈНЛ-ов спис 2003-000110, [СТ] ЈНЛ-ов спис 1999-000005, [СЗ] ЈНЛ-ов спис 2003-000024, [СН] ЈНЛ-ов спис 2002-000544 и [СБ] ЈНЛ-ов спис 2002-00375“.

63. Поље означено „Подаци о несталим лицима“ садржи имена и податке о предмету у погледу гђе Босиљке Спасић и г. Јефте Спасића (ЈНЛ-ов спис бр. 2000-001701), гђе МС (ЈНЛ-ов спис 2001-001305) и гђе СС (ЈНЛ-ов спис 2001-001302). У пољу означеном „Напомене истражитеља“ стоји „...Локација није могла да буде показана. На чекању до добијања нових информација“.
64. Спис даље садржи унос који се тиче догађаја у селу Дојнице објављен у публикацији *Отмице и нестанци не-Албанаца на Косову од 24. марта 1999. до 31. децембра 2000. године* (стр. 220–221) Фонда за хуманитарно право (ФХП), у коме стоји следеће (текст задржан као у оригиналу):

„Спасић, Јефта (М, 70); његова супруга Спасић, Босиљка (69); Стефановић, Милица (Ж, 70); Стевановић, Славица (Ж, 40); Антић, Чедомир (М, 70); Антић, Марија (Ж, 70); Николић, Васиљка (Ж, 72); Ђекић, Драга (Ж, 70); Ђекић, Срећко (М, 50); Н. Б. (М, 75); С. М.; Радивојевић, Томислав (М, 70); његова супруга Радивојевић, Мома (70); Стојковић, Трифун (М, 84); Стојковић, Живка (Ж, 80); Стојковић, Наталија „Натка“ (Ж, 79), последњи преостали Срби у селу Дојнице, у општини Призрен; брат Наталије Стојковић (презиме непознато), Богдан, из села Брбичане, у општини Призрен – отет 27. јуна 1999. године.

Срећко Ђекић, Н. Б. и С. М. су успели да побегну и да се крију све док их није пронашао КФОР и одвео у Богословију Српске православне цркве. Неколико дана касније, Срећко Ђекић је отишао из Богословије како би се састао са познаником албанске националности из Скоробишта, у општини Призрен, и није се вратио. Син Јефте Спасића, [Д. С.], изјавио је да је његов отац разговарао о предаји оружја од стране становника села Дојнице са локалним командантом ОВК, [Е. Р.], као и [Р. С.], такође припадником ОВК и бившим официром Војске Југославије. Договор је био да група припадника ОВК дође у Дојнице да покупи оружје. То се није догодило јер је тог истог дана, у суседном селу Скоробиште, дошло до сукоба између српских снага и ОВК. Мештани села Дојнице су чули за

борбу и потражили су склониште у Богословији Српске православне цркве у Призрену. Неколико дана касније, породица Спасић и још десетак других Срба вратило се у своје село.

Д. С. је рекао ФХП-у да су, дана када су се мештани вратили, припадници ОВК напали Дојнице, запалили куће и одвели Србе. Његов пријатељ Б. Д. је био у оближњем пољу, када је опазио дим који се надвио изнад села; отишао је да испита шта се догађа и видео како припадници ОВК приморавају мештане да уђу у камион и одвозе их. Приметио је како тројица припадника ОВК подижу старог Спасића у камион, док су жене стајале груписане на путу.

Други сведок ФХП-а [А.] изјавио је да је мештанин села Дојнице, [Б.], био у пољу одакле је видео велики број припадника ОВК у селу и куће које горе. Одмах је отишао у Призрен и пријавио напад КФОР-у. Када је КФОР дошао у Дојнице, куће су и даље гореле, али тамо није било никога. Непосредно након тога, чули су како их Срећко Ђекић, С. М. и Н. Б. дозивају са места где су се крили. Ђекић је био рањен у ногу. Припадници КФОР-а су му пружили прву помоћ, а затим су их све одвели у Богословију. Неколико дана касније, Албанци из Скоробишта затражили су састанак са Ђекићем. Он је отишао из Богословије на заказани састанак и никада се није вратио.

Извор: ФХП, изјава сведока⁸.

Документи везани за г. Срећка Ђекића (ЈНЛ бр. 2003-000015, КНЛСМ бр. АЦТ 01/001Б)

65. Овај део списка садржи МКЦК-ов недатиран образац за идентификацију жртве у погледу г. Срећка Ђекића, ручно попуњен, на српском језику, у коме су наведени подаци које је очигледно прикупио МКЦК 2001. године (видети § 50 изнад). Поред његовог анте-мортем описа, у овом документу су наведени име и подаци за контакт једног од жалилаца, гђе Будимирке Мирић, у ужој Србији. У пољу овог обрасца означеном „Наводно гробно место“ такође стоји: „у дворишту његове куће (убијен аутоматским оружјем), испод дрвета крушке“.
66. У спису се такође налази ЈНЛ-ов образац за идентификацију жртве, ручно попуњен, на енглеском језику, 1. фебруара 2003. године. У једном од поља стоји: „НЛ [нестало лице] је убијен 12. јуна 1999. године, на ливади недалеко од куће (3 м од куће). То су тврдње једног муслимана из села Љубижда, у општини Призрен, који је [то] испричао рођаку НЛ у Немачкој. Сестра НЛ има више информација о убиствима“. У пољу „Познати подаци о гробном месту“ даље стоји: „Након убиства, породица је чула да је НЛ сахрањен у башти или испред куће“. У обрасцу су такође наведени име и подаци за контакт гђе Будимирке Мирић, у ужој Србији.

⁸ Електронска верзија исте публикације доступна је на веб-страници ФХП-а [електронски извор] – <http://www.hlc-rcd.org/wp-content/uploads/2013/02/KO-Abductions-and-disappearances-of-non-Albanians-in-Kosovo-1.pdf>, видети стр. 181 (прегледано 19. августа 2015).

67. Спис такође садржи ЈНЛ-ов Извештај о наставку случаја у погледу предмета бр. 2003-000015, у коме су наведена два уноса, датирана на 10. фебруар и 13. април 2003. године, која указују на уношење информација у базу података ЈНЛ-а.

68. Спис такође садржи КНЛСМ-ов документ под називом „Догађај у Дојницама – 27. јун 1999. Шифра локације АЦТ“. Документ се очигледно састоји из 5 страна, али 2. страна се не налази у спису. У делу документа „Позадина догађаја“, дат је резиме изјаве сведока, дате КНЛСМ-у (задржан је текст као у оригиналу, као и наглашавање):

„ 1. [Н. Б.] – Дана 27. јуна 1999. године, око 07.00 часова ујутру, отишао је из села... У 09.00 ч, чуо је пуцње из аутоматског оружја који су допирали из села, док су дим и пламен допирали из кућа. Са места на коме се налазио, није могао да види људе који су пуцали... Приближио се селу касно поподне, око 17.00 ч, и затекао је опљачкане и спаљене куће. Цело село је било напуштено. Касније је отишао у Призрен и обавестио КФОР, а ноћ је провео у теолошкој школи. У школи (Призрен) није видео људе из Дојница. Следећег дана, 28. јуна 1999. године, са КФОР-ом се вратио у Дојнице, где је срео Ђекић Срећка и М. С. Срећко је обавестио њега и КФОР да је видео мештане 27. јуна ујутру, како су били приморани да се окупе, угурани у полуприколицу и одвезени из села ка Скоробишту (то је једини пут који води у село Дојнице и из њега). Истог дана (28. јуна 1999. године), КФОР је одвезао [Б.], Срећка и М. С. у Призрен.

[Н. Б.] је преминуо пре неколико година.

2. Ђекић Срећко – дана 27. јуна 1999. године отишао је са стоком из села, у шуму удаљену око 150 м од последње куће у селу. Према изјави коју је дао Н. Б. Срећко је видео како су мештани изведени из села, али очигледно је био уплашен и побегао је. Касније истог дана, он је [наставак текста није доступан јер недостаје 2. страна овог документа]“.

69. У пољу овог документа означеном „Истрага“ наводи се да је КНЛСМ посетио село 5. априла и 11. маја 2005. године. Током прве посете, достављач информација није могао прецизно да покаже локацију гроба г. Срећка Ђекића. Током друге посете, друго лице је показало гроб тиму КНЛСМ-а.

70. У наставку овог документа стоји да је, под условом да остане анониман, овај други достављач информација изјавио КНЛСМ-у да су (задржан текст као у оригиналу, као и наглашавање):

„... људи из Дојница отети су и убијени у једном дану (27. јуна 1999. године), а тела су бачена у оближњи поток (између села Дојнице и Скоробиште).

Достављач информација је био сведок напада у Дојницама и видео је да су тела била бачена на обалу потока. Два дана касније, нашао је 12–14 тела на обали потока. ... И поред непријатног мириса, који се осећао у селу Скоробиште, тела нису била сахрањена. ... мештани најближег села, Скоробиште, гледали су како пси разносе људске посмртне остатке. Према наводима сведока, вођа операције

(киднаповања и убиства мештана Дојница) била је особа [С.], која је тренутно службеник КПС-а у полицијској станици у Призрену.

Сведок је више пута истакао да његово име не сме бити откривено, у супротном би он и његова породица били у опасности“.

71. У пољу овог документа означеном као „Закључак“ стоји: „Локација гроба Срећка Ђекића може се укључити у КНЈСМ-ов план ексхумација за 2006. годину. На терену дуж обале потока може се обавити потрага за људским посмртним остацима, као материјалом за идентификацију жртава“. Такође су приложене фотографије ове области на којима је приказан пут до вероватног гробног места.

72. Спис такође садржи другу страну налога за ексхумацију, обдукцију и вештачење, који је 10. априла 2006. године издао међународни судија Окружног суда у Призрену. У образложењу налога укратко се понављају информације о отмици мештана Дојница и додаје се следеће (задржан оригинални текст):

„Дана 30. јуна 1999. године, [X.] ... састао се са Срећком у Призрену и позвао га да дође у Дојнице, понудивши му заштиту и смештај. Неколико дана касније, 5. јула, [X.] је чуо пуцње који су долазили из Дојница. Следећег дана је пронашао Срећково мртво тело испред његове куће. Сахранио је тело у Срећковом дворишту испод дрвета крушке“.

73. У спису се такође налази група докумената КНЈСМ-а/ЈНЛ-а који се тичу ексхумације у селу Дојнице, која је обављена 12. маја 2006. године (шифра локације АЦТ). Пронађен је један цео људски скелет и послат је на обдукцију (шифра АЦТ 01/001Б). У спису се такође налази група фотографија на којима је забележена ова ексхумација.

74. Према наводима из докумената који се тичу идентификације, а који су доступни у спису, посмртни остаци који су касније идентификовани као посмртни остаци г. Срећка Ђекића пронађени су у селу Дојнице (шифра локације ексхумације АЦТ) 12. маја 2006. године. Обдукција је обављена 23. јуна 2006. године; утврђено је да је узрок смрти „рана нанета ватреним оружјем у пределу грудног коша“. Са овим посмртним остацима пронађена су и два метка и посебан метални фрагмент.

75. МКНЈ је потврдио ДНК подударност 18. септембра 2006. године. Према наводима из списка, посмртни остаци г. Срећка Ђекића предати су гђи Будимирки Мирић, а спис званично затворен, 1. децембра 2006. године. Из списка се види да су његови посмртни остаци касније сахрањени у Крагујевцу, у ужој Србији, 2. децембра 2006. године.

Документи у вези са гђом Драгом Ђекић (предмет ЈНЛ-а бр. 2002-000621)

76. Спис у вези са гђом Драгом Ђекић садржи недатиран МКЦК-ов образац за идентификацију жртве, ручно попуњен, на српском језику, подацима које је МКЦК прикупио 2001. године (видети § 50 горе у тексту). Поред њеног анте-мортем описа, у овом документу су наведени име и подаци за контакт гђе Будимирке Мирић, у ужој

Србији. У пољу под насловом „Друге особе које су нестале заједно са несталим лицем“ стоји: „Бекић Срећко (син) и велики број мештана“.

77. Спис такође садржи ЈНЛ-ов Извештај о наставку случаја у погледу предмета бр. 2002-000621, у коме су наведена два уноса, оба датирана на 24. август 2003. године, која указују на уношење информација у базу података ЈНЛ-а.

Документи у вези са гђом Босиљком Спасић (предмет ЈНЛ-а бр. 2000-001701)

78. Спис у погледу гђе Босиљке Спасић садржи недатиран МКЦК-ов образац за идентификацију жртве, ручно попуњен, на српском језику, подацима које је МКЦК прикупио 2001. године (видети § 50 изнад). Поред њеног анте-мортем описа, у овом документу су наведени име и подаци за контакт једног од жалилаца, г. Димитрија Спасића и В. П, сродника гђе Босиљке Спасић, у ужој Србији. У пољу означеном „Друге особе које су нестале заједно са несталим лицем“ стоји: „супруг, Јевта Спасић, и још 15 становника села Љубижда“.

79. Спис такође садржи ЈНЛ-ов Извештај о наставку случаја у погледу предмета бр. 2000-001701, у коме су наведена три уноса, датирана на 12. децембар 2000, 22. и 27. децембар 2002. године, тим редоследом, која указују на уношење информација у базу података ЈНЛ-а.

80. У спису се такође налази и писмо покрајинског тима за везу са КФОР-ом, које је КФОР-у послао српски МУП, датирано на 2. новембар 2000. године; при врху превода овог документа на енглески ручно је исписан бр. предмета 2000-001701. У овом документу је наведено да је особа Ђ. С. поднела кривичну пријаву бр. КУ 417/2000 против непознатих припадника ОВК, који су 27. јуна 1999. године отели г. Јевту Спасића и гђу Босиљку Спасић, из села Дојнице, заједно са „великим бројем особа српске националности“, које су такође биле мештани тог села. Према овом тексту, уз ово писмо је приложена дотична кривична пријава, али се она не налази у спису достављеном Комисији.

81. Спис такође садржи фотографију гђе Босиљке Спасић и г. Јефте Спасића заједно, са следећим текстом добијеним из непознатог извора (оригинал задржан):

„СПАСИЋ БОСИЉКА, Ж, 70, нестала 27. јуна 1999. године у селу Дојнице, Призрен, заједно са својим супругом Јефтом и још 15 мештана. Дана 24. јула 1999. године, трупе КФОР-а пронашле су 15 тела унутар спаљеног села. Извор: Ел Еј Тајмс, 11. август 1999/ФХП,О П цпт“

Документи у вези са г. Јевтом Спасићем (предмет ЈНЛ-а бр. 2000-001701)

82. Спис у погледу г. Јевте Спасића такође садржи недатиран МКЦК-ов образац за идентификацију жртве у погледу њега, ручно попуњен, на српском језику, подацима које је МКЦК прикупио 2001. године (видети § 50 изнад). Поред његовог анте-мортем описа, у овом документу су наведени име и подаци за контакт г. Димитрија Спасића и

О. Т, сродника г. Јевте Спасића, у ужој Србији. У пољу означеном „Друге особе које су нестале заједно са несталим лицем“ стоји: „супруга, Спасић Босиљка, и још 15 становника села Љубижда“.

83. Спис такође садржи копије истог ЈНЛ-овог Извештаја о наставку случаја и исто писмо српског МУП-а (видети §§ 79–80 изнад).
84. Поред тога, у вези са истрагом отмице и нестанка г. Јевте Спасића добијен је спис из архиве УН-а у Њујорку (видети §§ 16 и 17 изнад). Међутим, у том спису нису пронађени никакви документи који би допунили спис који је Комисија већ поседовала.

Документи у вези са гђом Васиљком Николић (предмет ЈНЛ-а бр. 2002-000627)

85. У спису нису нађени никакви документи у вези са гђом Васиљком Николић, изузев назнаке броја предмета ((2002-000627), који је споменут у горепоменутом ЈНЛ-овом документу (видети § 62).

b) ЈИРЗ-ов спис

Предмет бр. 2002-00124

86. Овај део списка односи се на документе које је српски „Координациони центар за Косово и Метохију“ (КЦКМ) предао УНМИК-овом МЈТ-у. Према наводима из писма које је упутио председник КЦКМ-а, датираног на 29. октобар 2002. године, предати су следећи документи:
- Преглед локација масовних гробница и гробних места на Косову;
 - Списак особа које су починиле отмице на Косову;
 - Преглед могућих локација за које постоји сумња да се на њима налазе илегални притвори на Косову;
 - Информације о особама које обављају функције у Привременим институцијама Косова, а које су повезане са ОВК;
 - Списак особа које су организовале и починиле убиства, отмице, терористичке акте и остале злочине који су имали за циљ протеривање српског и осталог не-албанског становништва са Косова.
87. Спис садржи само први од пет спискова наводно добијених од српских тужилаца. На њему се спомињу А. Р, као особа осумњичена за убиство гђе Драге Ђекић и г. Срећка Ђекића, и Д. Х, као особа осумњичена за убиство г. В. С. На овом списку су даље наведена имена и лични подаци многих других припадника ОВК који су вршили операције на простору Призрена, као и информације о структури ОВК у том подручју, укључујући команданте.
88. Постоји више докумената везаних за процену ових информација од стране полиције УНМИК-а. Из документа у овом делу списка, не види се ниједна радња предузета као одговор на информације достављене на тим списковима.

89. Према наводима из ЦЈКИ-јевог обрасца за ажурирање/затварање досијеа по предмету бр. 2002-00124, датираног на 26. мај 2003, који се налази у спису, приоритет ових информација је „низак“ и предмет је означен као „затворен“. У пољу „Детаљи“, дато је следеће објашњење (задржан оригинални текст и наглашавање):

„Спис под овим бројем не садржи само један предмет.

Он представља добро познату, распрострањену колекцију материјала са наводима о ратним злочинима.

Овај материјал (5 регистратора) предао је међународни тужилац... Извор је Министарство унутрашњих послова Србије.

Материјал је прегледао [ЦЈКИ]...

ЦЈКИ-ју није позната већина описаних инцидента, неки су... познати.

Материјал је нејасан, недостају извори (сведоци, докази итд) који би поткрепили наводе. С друге стране, покрећу се директне оптужбе против осумњичених Албанаца.

Препоручује се да се спис под овим бројем остави на чекању и да га вођа тима за ратне злочине користи као извор. Због великог броја, само одређен број навода ће моћи да заврши у истрагама, али се материјал може користити за поткрепљивање истрага које су у току“.

Предмет бр. 2005/-00051

90. Спис такође садржи осам кривичних пријава, на српском језику, поднетих 2005. године МЈТ-у при ОЈТ-у у Призрену. Седам од тих пријава садржи готово идентичан текст у коме се наглашава да је 27. јуна 1999. године група наоружаних припадника ОВК отела 17 косовских Срба, мештана села Дојнице, за које се од тада не зна где се налазе. Према информацијама из фуснота преводиоца на дну енглеских превода ових пријава, све су преведене 9. марта 2005. године; на првој страни сваке од њих припојен је бр. 2005/00051.
91. Од тих седам пријава, две је поднела гђа Будимирка Мирић (бр. шифри ЕЦ-19 и ЕЦ-20, у вези са г. Срећком Ђекићем и гђом Драгом Ђекић), једну г. Димитрије Спасић (бр. шифре ЕЦ-26, у вези са г. Јефтом Спасићем и гђом Босиљком Спасић), једну гђа Љиљана Стојковић (бр. шифре ЕЦ-24, у вези са гђом Васиљком Николић), две г. Ж. Р. (бр. шифри ЕЦ-18 и ЕЦ-22, у вези са г. Т. Р. и гђом М. Р.), а једну г. М. С. (бр. шифре ЕЦ-21, у вези са гђом Ж. С.).
92. Осму кривичну пријаву поднео је г. С. С, у вези са отмицом и нестанком г. В. С. и покушајем отмице г. З. С, у близини села Дојнице.
93. Поред описа наводне отмице, у свим овим кривичним пријавама стоји следеће (задржан оригиналан текст):

„Нестанак гореименованих особа пријављен је истог дана припадницима међународних снага – КФОР – и [његови] службеници... вероватно су то забележили.

Оштећеној страни у потпуности је било онемогућено... да добија информације о мерама које су предузете да би се пронашла киднапована лица и о починиоцима овог терористичког чина, као и информације о јединицама и службеницима који су били задужени за одржавање јавног реда и мира и за безбедност грађана на територији општине Призрен. Ове информације су, преко званичних канала, доступне само органу који је надлежан за кривично гоњење починилаца кривичних дела, и могуће је да се изврши реконструкција начина извршења овог терористичког акта и да се идентификују починиоци и њихове вође. Такође, преко званичног канала, могуће је добити [релевантне] информације... саслушањем команданата војних јединица у време када је почињено ово кривично дело“.

94. У спису се даље налази ЈИРЗ-ов Извештај о анализи случаја по предмету бр. 2005-00051, датиран на 3. октобар 2007. године. У пољу „Тип злочина“ стоји „Отмица“; назначен датум инцидента је 12. јун 1999. године; укупан број жртава је једна; број познатих сведока је један; али није наведено да је иједна изјава забележена и нема познатих осумњичених. Поље „Резиме злочина“ садржи само појединости о отмици г. В. С, 12. јуна 1999. године. У пољу „Кратак опис доказа“ наведено је: „Нема“.

95. У пољу „Препорука/мишљење истражитеља“ стоји следеће:

„У овом случају недостају докази, а спомиње се само један сведок. Првобитна пријава није приложена и Ратни злочини нису узели изјаву сведока. Сматрам да се може обавити разговор са сведоком [г. З. С.] и да овај случај треба затворити ако се од сведока не добију додатне информације“.

96. Последњи документ у овом делу списка је ЈИРЗ-ов Извештај о случају у погледу предмета бр. 2005-00051, који је генерисан из ЈИРЗ-ове базе података 2. октобра 2007. године. У пољу означеном „Датум уноса“ стоји „7.12.2005“. У пољу означеном „Резиме“ наводи се: „Дата је референца на документ српског захтева ЕЦ-18,19,20,21,22,24,26. Укупно 17 мештана села, од којих се сви и даље воде као нестали, одведено је из својих кућа у селу ДОЈНИЦЕ, од стране групе наоружаних и униформисаних припадника ОВК и никада више нису виђени. Пријава је поднета КФОР-у и МКЦК-у. Други докази/чињенице доступни су на захтев тужиоца“.

Предмети бр. 2005-00171 и 2007-00001

97. УНМИК је Комисији такође доставио електронске копије ЈИРЗ-ових истражних списка у вези са предметима бр. 2005-00171 и 2007-00001. Иако се чинило да су нека имена жртава у овим предметима слична именима неких жртава отетих из села Дојнице, ни једна ни друга истрага нису повезане за предметом који Комисија овом приликом разматра.

3. Информације добијене од КФОР-а

98. Као што је горе наведено, Комисија је 27. фебруара 2015. године затражила од КФОР-а да достави све информације или архивски материјал у вези са отмицом и нестанком

српских житеља села Дојнице, у светлу бројних извештаја о ангажовању КФОР-а непосредно након напада ОВК.

99. Међутим, 13. марта 2015. године, КФОР-ов историчар / службеник за управљање архивом одговорио је да у КФОР-овој архиви у Приштини, као ни у архиви немачког контингента КФОР-а у Призрену, нису пронађене апсолутно никакве информације у вези са тим догађајем.

4. Разјашњење које су дали призренски ОЈТ и СТРК

100. На захтев Комисије, призренски ОЈТ⁹ је 4. августа 2014. године разјаснио да у њиховим списима, као ни у списима у Основном суду у Призрену (бивши Окружни суд у Призрену), не постоји ништа у вези са истрагом отмица у селу Дојнице јула 1999. године, зато што су у то време такве истраге биле „у искључивој надлежности УНМИК-а“.

101. На основу следећег захтева Комисије, СТРК је појаснио Комисији да су имали случај у вези са овим предметом, који је био уписан под бр. ППП-069/09. Према наводима СТРК-а, ова истрага је предата призренском ОЈТ-у 28. новембра 2013. године; преведен истражни спис је накнадно предат том ОЈТ-у 1. децембра 2014. године. СТРК је проверио код призренског ОЈТ-а и потврдио да се спис налази у поседу тог тужилаштва.

102. Дана 2. јула 2015. године, призренски ОЈТ је појаснио да је 24. марта 2014. примио списе (бр. ППП 069/09 и 2008-00188), које је упутио СТРК, уз захтев да се спроведе истрага. Према наводима ОЈТ-а, спис није садржао никакве прикупљене доказе, већ само имена несталих лица и кратак опис догађаја. Након тога, ОЈТ је покренуо случај бр. ППП/И.бр.13/2014 (наводна кривична дела квалификована као ратни злочини и киднаповање), а призренска Регионална полицијска јединица за истрагу тешких злочина добила је задатак да истражи наводе. До датума када је писмо написано, ОЈТ није добио одговор полиције и није спровео ниједну додатну радњу.

III. ЖАЛБЕ

103. Жалиоци се жале на наводни пропуст УНМИК-а да ваљано истражи отмицу и нестанак гђе Драге Ђекић, гђе Васиљке Николић, г. Јевте Спасића и гђе Босиљке Спасић, као и отмицу и убиство г. Срећка Ђекића. У том погледу, Комисија сматра да се жалиоци позивају на кршење процедуралног аспекта члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).

104. У погледу тога што су жалбе проглашене прихватљивим, жалиоци се такође жале на душевну бол и патњу које су наводно нанете њима и њиховим породицама услед отмице и нестанка гђе Драге Ђекић, гђе Васиљке Николић, г. Јевте Спасића и гђе Босиљке Спасић. У том погледу, сматра се да се они ослањају на члан 3 ЕКЉП.

⁹ Призренско Окружно јавно тужилаштво касније је постало призренско Основно јавно тужилаштво.

IV. ПРАВО

А. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

105. Пре него што започне разматрање меритума жалби, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.
106. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедурално проширења) ЕКЉП, Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при првобитној процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.
107. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.
108. Комисија такође примећује да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више не спроводи извршну власт над косовским правосудним системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност ни за какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који

су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.

109. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусте који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 107). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
110. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над жалбама које се односе на наводна кршења људских права „до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147–149; ЕСЉП, *Кинар против Турске* [ВВ] бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

111. Жалиоци се, у суштини, жале на повреду права које се тичу изостанка адекватне кривичне истраге у погледу отмице и нестанка гђе Драге Ђекић, гђе Васиљке Николић, г. Јевте Спасића и гђе Босиљке Спасић, као и отмице и убиства г. Срећка Ђекића. Жалиоци такође наводе да нису били ваљано обавештени о томе да ли је истрага спроведена и какав је био исход.
112. У погледу свих жалби, СПГС на почетку напомиње да, иако се датуми нестанака сродника жалилаца разликују (од 12. до 27. јуна 1999), изгледа да су сви житељи Дојница [22 особе] нестали отприлике у исто време. СПГС стога такође тврди да су наводна отмица и нестанак пет жртава из овог случаја и још 15 других житеља истог села били истраживани као један предмет.
113. Поред тога, СПГС прихвата да се може сматрати да је до нестанка гђе Драге Ђекић, г. Срећка Ђекића, гђе Васиљке Николић, г. Јевте Спасића и гђе Босиљке Спасић дошло под околностима опасним по живот. УНМИК стога не оспорава своју одговорност да истражи инциденте, сходно процедуралном делу члана 2 ЕКЉП. Међутим, СПГС наглашава да су жртве нестале „у хаотично време сукоба на Косову“.
114. СПГС наглашава да је „јуна 1999. године безбедносна ситуација на Косову након сукоба и даље била напета. КФОР је још увек радио на развоју снаге довољне за

одржавање јавне безбедности, реда и мира и догодио се одређени број тешких кривичних инцидената чије су мете били косовски Срби, укључујући отмице и убиства“. Цитирајући извештај Генералног секретара УН-а упућен Савету безбедности Уједињених нација, јула 1999. године, СПГС описује ситуацију на следећи начин:

„Општа ситуација на Косову је била напета, али се стабилизује. ОВК се брзо вратио у све делове Косова, посебно у југозападни део, а велики број косовских Срба напустио је своје домове и отишао у Србију. Док је први талас одлазака косовских Срба био подстакнут бригаама за безбедност, а не стварним претњама, други талас одлазака био је последица растућег броја инцидената које су косовски Албанци починили против косовских Срба. Одласке су поготово подстакла убиства и отмице које су биле у центру пажње јавности, као и пљачке, подметнути пожари и присилна експропријација станова. Овај процес је сада успорен, али у градовима као што су Призрен и Пећ практично уопште нема косовских Срба, а градови Митровица и Ораховац су подељени дуж етничких линија.

Безбедносни проблем на Косову у великој мери је последица непостојања установа и органа задужених за ред и мир. Многи злочини и неправде не могу се ваљано кривично процесуирати. Криминалне банде, борећи се за контролу над оскудним ресурсима, већ искоришћавају ту празнину. Иако је КФОР тренутно одговоран за одржавање јавне безбедности и грађанског реда и мира, његова могућност да се тиме бави ограничена је чињеницом да се он и даље налази у процесу развоја својих снага. Непостојање легитимних полицијских снага, како међународних тако и домаћих, дубоко се осећа, стога се решавању тог проблема мора приступити као приоритету“.

115. Према речима СПГС-а, „главна сврха такве истраге је обезбеђивање ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, како је дефинисано Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 од 25. јула 1999. о овлашћењима привремене управе на Косову и касније измењеном и допуњеном Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. о закону који се примењује на Косову“.
116. У том погледу, СПГС наглашава да ова обавеза произилази из процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП-а у погледу спровођења ефикасне истраге, у случају када смрт настане под сумњивим околностима које се не приписују државним агентима. СПГС наводи да је процедурални елемент члана 2 у суштини двострук: (i) обавеза утврђивања судбине и/или локације несталог лица путем истраге; и (ii) обавеза спровођења истраге којом се може утврдити да ли је до смрти дошло незаконитим путем и која може довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт несталог лица.
117. СПГС даље примењује да се, при одлучивању о пријавама сходно процедуралном делу члана 2 мора обратити пажња на то да се на УНМИК не ставља немогућ или несразмеран терет. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011.

године коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у чијем се ставу 70 наводи:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој послератној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса. Штавише, након дугог и суровог рата, Босна и Херцеговина је подвргнута поправци унутрашње структуре и политичког система. ... Било је потребно формирати нове институције, а постојеће реструктурирати. У послератном периоду могла је да се очекује невољност тадашњих зараћених страна да сарађују са новим институцијама, као што се види у овом предмету. Иако је тешко тачно одредити када се завршио овај процес, Суд сматра да је домаћи правни систем требало да буде у могућности да ефикасно реши нестанке и друга тешка кршења међународног хуманитарног права до 2005. године, након свеобухватне провере постављене полиције и правосуђа и успостављања Одсека за ратне злочине при Суду Босне и Херцеговине. Након што је све ово размотрено и пошто није било значајног периода неактивности домаћих власти по овом предмету након 2005. године, Суд је закључио да се, с обзиром на тадашње околности прикупљања материјала, може сматрати да је домаћа кривична истрага спроведена у разумном року и експедитивно“.

118. Са становишта СПГС-а, УНМИК се суочио са ситуацијом на Косову од 1999. до 2008. године, која је веома слична оној у Босни и Херцеговини од 1995. године.
119. СПГС даље тврди да је „током сукоба на Косову нестало на хиљаде људи. КНЛСМ је 2002. године проценио да је број несталих лица 5.602. До августа 2008. године, КНЛСМ је пријавио да је укупан број несталих 1.938 лица“. Многи људи који су нестали, отети су, убијени и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.
120. СПГС наводи да је јуна 2002. године УНМИК успоставио КНЛСМ који је био задужен да утврђује судбину несталих лица. Међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог ангажовања због посла који су претходно обављали актери независни од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно у Приштини.

121. СПГС наставља с тим у вези: „Чак много озбиљнији од недостатка форензичких стандарда био је недостатак пажње поклоњене хуманитарном распореду идентификације тела и враћања посмртних остатака [...]. У усредсређеном напору да покажу да су злочини систематски и широко распрострањени, МКТЈ и његови волонтерски тимови извршили су обдукције што већег броја тела, при чему је идентификација вршена у недовољној мери или уопште није извршена. МКТЈ пријављује да је 1999. и 2000. године извршена ексхумација 4019 тела, а мање од половине тог броја је идентификовано; штавише, нека неидентификована тела ексхумирана 1999. године од стране волонтерских тимова поново су сахрањена на местима која су још увек непозната КНЈСМ-у“. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ полиције УНМИК-а наставио је истраге несталих лица у мањем обиму, „*ex-officio*“, без икакве шире стратегије у погледу подизања оптужнице“. Услед тога, „прикупљен је велики број неструктурисаних информација“.
122. СПГС тврди да је проналажење и идентификовање несталих лица у горе описаном контексту веома тежак и дуготрајан задатак. Он даље тврди да број несталих лица чије је остатке пронашао и идентификовао КНЈСМ „сведочи о његовом напорном раду између 2002. и 2008. године“ и да се „у гробницама и даље проналазе тела и у току су идентификације и повраћаји посмртних остатака члановима породица, често на основу информација садржаних у списима УНМИК-а–КНЈСМ-а“.
123. СПГС даље напомиње да је стога „очигледно да је поступак оснивања система који ће моћи ефикасно да решава нестанке и друга озбиљна кршења међународног хуманитарног права разумљиво постепено“ на Косову, што се огледа у горенаведеном предмету *Палић*. СПГС даље напомиње да се овај поступак „ослањао на одређени број актера, а не само на УНМИК, на пример [МКНЈЛ], [МКЦК] и локалне организације за нестала лица“.
124. СПГС даље тврди да је професионална, добро обучена и добро опремљена полиција од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага и да таква полиција није постојала на Косову након сукоба. У том полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нов КПС, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које јој је постепено преносио КФОР у периоду 1999-2000. године. Он се, у том погледу, осврће на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме је ситуација описана на следећи начин:

„Полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао

императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због двадесет различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе уобичајену праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

125. СПГС наводи да је ЈИРЗ полиције УНМИК-а ангажовао међународну полицију УНМИК-а и припаднике домаћег КПС-а и усмерио се на кривичну истрагу случајева несталих лица. Њихове обавезе обухватале су проналажење илегалних гробова, идентификацију починилаца и прикупљање доказа везаних за злочине. Припадници међународне полиције УНМИК-а који су радили на предметима несталих лица морали су да се прилагоде спровођењу истрага на страниј територији и у страниј култури, са ограниченом подршком КПС-а, који је још увек био у развоју.
126. Он наглашава да, након сукоба, све домаће институције на Косову, укључујући институције за спровођење закона и институције за проналажење несталих лица, нису биле функционалне и да су морале бити успостављене од почетка. Такође, истражитељи су често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводима СПГС-а, сва поменута ограничења „спречила су институцију каква је полиција УНМИК-а“ да спроведе све истраге на начин који се јавља, или који се бар очекује, у државама са боље успостављеним институцијама, у којима нема прилива предмета ове природе повезаних са ситуацијом након сукоба.
127. Што се тиче овог конкретног случаја, СПГС тврди да је УНМИК сазнао за нестанак сродника жалилаца у неком тренутку између 2000. и 2003. године; конкретно, „у погледу гђе Драге Ђекић и гђе Васиљке Николић, УНМИК-ов КНЛСМ и ЈНЛ сазнали су за њихов нестанак 2002. године, а у погледу г. Срећка Ђекића, може се тврдити да су УНМИК-ов КНЛСМ и ЈНЛ сазнали за његов нестанак 2003. године“. Упркос контактима са породицама, КНЛСМ и ЈНЛ нису успели да добију никакве информације које би помогле у проналажењу несталих лица. Поред тога, према наводима СПГС-а, „на основу доступних докумената, не може се закључити, без икакве основане сумње, да ли су гђа Драга Ђекић, гђа Васиљка Николић, г. Јевта Спасић и гђа Босиљка Спасић још увек живи или не“.
128. СПГС се даље осврће на горепоменућу ситуацију када је УНМИК-ов МЈТ добио од српских органа већи број докумената, које је проследио ЦЈКИ-ју и наложио истрагу (видети §§ 86–89 изнад). Међутим, оцењено је да су добијене информације нејасне и да недостају извори који би поткрепили наводе; многе чињенице су биле већ добро познате полицији, тако да ови документи нису „додали никакве важне информације“. СПГС стога сматра да ови списи нису помогли у извођењу починилаца пред лице правде.

129. СПГС такође подсећа на ЈНЛ-ов безуспешни први покушај да пронађе гробно место г. Срећка Ђекића у периоду септембар–новембар 2004. године (видети §§ 60–61 изнад), као пример брзе и темељне акције УНМИК-ових органа. Он се такође позива на КНЛСМ-ову активност везану за прикупљање информација о отмици житеља Дојница, 27. јуна 1999. године, као и на проналажење, ексхумацију и идентификацију посмртних остатака г. Срећка Ђекића (видети §§ 68–75 изнад).
130. СПГС наводи у закључку да је „без доказа скоро немогуће открити истину и починиоца било ког злочина. У овом предмету, главна препрека у истрази била је непостојање сведока или доказа. Међу стотинама страница које се односе на истрагу у овим предметима, разумљиво је да су полиција и истражитељи испитали све трагове и могуће доказе, али није дошло до напретка. ... Сви докази и трагови... детаљно су испитани; али нису помогли у идентификацији ниједног починиоца. Будући да ниједан други доказ није био доступан; даља истрага усмерена ка идентификацији починилаца и њиховом извођењу пред лице правде није била могућа“.
131. Стога, према мишљењу СПГС-а, УНМИК није прекршио процедуралне захтеве из члана 2 ЕКЉП у вези са било којом жалбом у овом предмету.

3. Процена Комисије

132. Комисија сматра да се жалиоци позивају на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 ЕКЉП, у погледу тога да органи УНМИК-а нису спровели ефикасну истрагу у вези са отмицом и нестанком гђе Драге Ђекић, гђе Василике Николић, г. Јевте Спасића и гђе Босилке Спасић, као и отмицом и убиством г. Срећка Ђекића.

а) Подношење релевантних списа

133. На захтев Комисије, СПГС је доставио копије докумената везаних за истраге које су предмет ових жалби, које је УНМИК успео да добије. При достављању ових списа Комисији, СПГС је напоменуо: „изгледа да делови списа недостају или су измештени“. Касније је од архиве УН-а у Њујорку добијен спис у погледу предмета бр. 235/09 (видети §§ 16 и 17 изнад), али се у њему нису налазили нови документи у односу на спис који је Комисија већ поседовала. УНМИК је 26. августа 2015. године потврдио Комисији да више нису пронађени никакви списи па се тако достављање може сматрати завршеним (видети § 29 изнад).
134. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да достави било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује пружање докумената и информација релевантних за жалбе. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да достави информације које поседује без одговарајућег објашњења“ (видети ЕСЉП, *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда од 31. маја 2005, § 56).

135. Комисија такође напомиње да је правилно одржавање истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове предаје, кључно за наставак таквих истрага и могло би стога само по себи покренути питања сходно члану 2 (видети мишљење Саветодавне комисије за људска права [ХРАП] од 13. новембра 2014. године, § 62, предмет *Булатовић*, бр. 166/09).

136. Комисија нема никаквог разлога да сумња да је УНМИК предузео све напоре да добије релевантне истражне списе, али сама Комисија није у позицији да потврди потпуност добијених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалби на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети ЕСЉП, *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда од 15. марта 2011, § 146).

b) Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2

137. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права, макар од случаја Интерамеричког суда за људска права *Веласкез-Родригез* (видети предмет Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП), *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда од 29. јула 1988. године, Серија Ц бр. 4). КЉП је такође навео да позитивна обавеза проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност личности), тумачено заједно са чланом 2 став 3 (право на ефикасан правни лек) МСГПП-а (видети КЉП, Општи коментар бр. 6, 30. април 1982. године, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004. године, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13; видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ал-Авани против Либијске Арапске Цамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007. године, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (А/Res/47/133, 18. децембар 1992. године) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних, арбитражних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције о заштити свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.

138. Да би се бавила тврдњама жалилаца, Комисија се посебно осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Макен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998. године, § 105, *Извештаји о пресудама и одлукама* 1998-И; видети такође ЕСЉП, *Јасински против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010. године, § 71). Обавеза

спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Колеви против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009. године, § 191).

139. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 110, при § 136; ЕСЉП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније* бр. 10865/09, 45886/07 и 32431/08, пресуда од 17. септембра 2014. године, § 317).
140. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004. године, § 310; видети такође ЕСЉП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005. године, § 210; ЕСЉП [ВВ], *Мокану и остали против Русије*, наведен изнад, § 321).
141. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу, пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 102, при § 191; видети такође ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011. године, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти, или одговорна особа или особе, ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, § 312; и *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, § 212).
142. Суд истовремено сматра да не мора свака истрага нужно да буде успешна нити да доведе до закључка који се поклапа са описом догађаја који је дао подносилац тужбе; међутим, начелно би требало да истрага може да доведе до утврђивања чињеница случаја и, ако се испостави да су наводи тачни, до идентификације и, уколико је могуће, кажњавања одговорних лица (видети ЕСЉП, *Махмут Каја против Турске*, бр. 22535/93, пресуда од 28. марта 2000, § 124, ЕКЉП 2000-III; видети такође случај ЕСЉП, *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, бр. 46477/99, пресуда од 14. марта 2002, § 71, ЕКЉП 2002-II).

143. Конкретно, закључак истраге мора бити заснован на детаљној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен изнад у § 138, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависе од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105). Истовремено, надлежни органи морају увек да учине озбиљан напор да открију шта се догодило и не треба да се ослањају на исхитрене или неосноване закључке како би затворили истрагу (видети ЕСЈП [ВВ], *Ел-Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012. године, § 183; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен у § 139 изнад, при § 322).
144. У том контексту се подразумева услов ажурности и разумне експедитивности. Чак и у ситуацијама када можда постоје препреке или потешкоће које спречавају напредак истраге у одређеној ситуацији, брза реакција надлежних органа је од кључног значаја за одржавање поверења јавности у њих у погледу поштовања владавине права и за спречавање стварања слике о тајном учествовању у незаконитим радњама или њиховом толерисању (видети случај ЕСЈП, *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад, § 72; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 139, при § 323). Штавише, према мишљењу Суда, обавеза државе сходно члану 2 Конвенције неће бити испоштована уколико заштита коју пружају домаћи закони постоји само у теорији: изнад свега, она такође мора бити ефикасно спроведена у пракси, а то захтева брзо разматрање предмета, без непотребних одлагања (видети ЕСЈП [ВВ], *Шилих против Словеније*, бр. 71463/01, пресуда од 9. априла 2009, § 195; ЕСЈП, *Биржиковски против Пољске*, бр. 11562/05, пресуда од 27. јуна 2006, §§ 86 и 94–118).
145. Посебно у погледу несталих особа које су касније пронађене мртве, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док локација и судбина особе не буду познати, те је она стога континуираног карактера“ (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 136 изнад, при § 46; у истом смислу случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 102, при § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012. године, §§ 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталих лица и генерално остаје обавеза да се објасне нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад, при § 46; у истом смислу случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 102, при § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака

жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 141 изнад, при § 64).

146. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети случај ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали*, наведен у § 140 изнад, при §§ 311-314; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 140, при §§ 211–214 и предмете који се наводе у њему; ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. јула 2011. године, бр. 55721/07, § 167, ЕКЈП 2011; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 139, при § 324).
147. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, чиме се задовољава право на истину, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП [ВВ], *Ел-Масри*, наведен у § 142 изнад, при § 191; ЕСЈП, *Ал-Нашири против Пољске*, бр. 28761/11, пресуда од 24. јула 2014. године, §§ 495–496). Органи Уједињених нација су такође уверени у значај права на истину. Према речима Генералног секретара Уједињених нација, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о повредама права и догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаним за њих и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то подразумева и право на откривање судбине и локације жртве“ (Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, документ УН-а А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође КЈП, *Шедко и Бондаренко против Белорусије*, Саопштење бр. 886/1999, разматрања од 3. априла 2003, § 10.2, СГПП/Ц/77/Д/886/1999; КЈП, *Меријам, Филипе, Аугусте и Томас Санкара против Буркине Фасо*, Саопштење бр. 1159/2003, разматрања од 8. марта 2006, § 10.2, СГПП/Ц/86/Д/1159/2003; Комитет УН-а за људска права, Резолуције 9/11 и 12/12: *Право на истину*, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009; Преамбула и члан 24 став 2 Конвенције о заштити свих људи од принудног нестанка, наведено у § 106 изнад; видети такође Извештај Специјалног известиоца о унапређењу и заштити људских права и основних слобода током борбе против тероризма, г. Бена Емерсона, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних функционера за тешка и систематска кршења људских права почињена у контексту државних анти-терористичких иницијатива*; документ УН-а А/КЈП/22/52, 1. март 2013, § 23–26).

с) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

148. Комисија је свесна чињенице да је до отмице и нестанка гђе Драге Ђекић, гђе Васиљке Николић, г. Јевте Спасића и гђе Босиљке Спасић, као и отмице и убиства г. Срећка Ђекића дошло убрзо након распоређивања УНМИК-а на Косову, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.

149. СПГС, са своје стране не оспорава чињеницу да је УНМИК имао обавезу да истражи овај случај сходно члану 2 ЕКЉП (видети § 113 изнад). Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које припадају контексту Косова и распоређивању УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у обзир приликом процене тога да ли је ова истрага у складу са чланом 2 ЕКЉП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.
150. Комисија сматра да аргументи које је изнео СПГС покрећу два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.
151. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЉП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011. године, § 44; *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, пресуда од 23. фебруара 2011. године, §§ 25; *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012. године, § 22).
152. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на ситуације након сукоба, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 141 изнад и ЕСЉП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује у „тешким безбедносним околностима, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 146, при § 164; видети такође ЕСЉП, *Гулеч против Турске*, пресуда од 27. јула 1998. године, § 81, Извештаји 1998-IV; ЕСЉП, *Ерги против Турске*, пресуда од 28. јула 1998. године, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 140, при §§ 85–90, 309–320 и 326–330; *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 140, при § 180 и 210; ЕСЉП, *Канлибаиш против Турске*, бр. 32444/96, пресуда од 8. децембра 2005. године, §§ 39–51).

153. Суд је признао да „када смрт [и нестанци] које треба истражити сходно члану 2 наступе у околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и конкретна ограничења могу принудно захтевати употребу мање ефикасних истражних мера или могу довести до одлагања истраге“ (ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног краљевства*, наведен изнад, при § 164; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006. године, § 121). Ипак, Суд је сматрао да „обавеза сходно члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између много осталих примера, ЕСЈП, *Каја против Турске*, наведен изнад у § 138, при §§ 86–92; ЕСЈП, *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82–85; ЕСЈП [ВВ], *Танрикулу против Турске*, бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101–110, ЕКЈП 1999-IV; ЕСЈП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005. године, §§ 156–166; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 140, при §§ 215–224; ЕСЈП, *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007. године, §§ 158–165).
154. Слично томе, КЈП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЈП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 137, при § 1; КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, Саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЈП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанима и отмицама на Косову (видети КЈП, Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија), 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
155. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, довеле до тога да буде од кључног значаја да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје предмета међу различитим службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЈП, *Р. Р. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда од 4. децембра 2012, §§ 28–32), као и да размотри нарочиту рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЈП [ВВ], *Саргсијан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011. године, § 145; и ЕСЈП [ВВ], *Чирагов и остали против Јерменије*, бр. 13216/05,

пресуда од 14. децембра 2011. године, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када је Генерални секретар УН-а описао полицију и правосудни систем на Косову као системе који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 39 изнад).

156. Као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогући или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЉП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 141, при § 70; *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007. године, § 62).
157. Међутим, Комисија сматра да у контексту најтежих злочина почињених против цивила, члан 2 налаже да надлежни органи предузму све истражне напоре како би утврдили чињенице и довели починиоце пред лице правде. Оваквим предметима се даје највећи приоритет.
158. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасних истрага *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЉП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988, § 53, серија А бр. 145-Б). Комисија стога закључује да природа и степен јавног надзора у погледу тога да ли ефикасност истрага испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражног посла на Косову.
159. Комисија наглашава да је она већ обавила анализу ефикасности, из члана 2, бројних истрага које је спровео УНМИК у погледу убистава, отмица и нестанка везаних за сукоб на Косову. Комисија је идентификовала уобичајене недостатке у овим истрагама, као што су кашњења у погледу уписивања предмета и дуги периоди неактивности од почетка и у периоду под правном надлежношћу Комисије; пропуст да се предузму основни истражни кораци и да се испрати очигледан след истраге; недостатак усклађености међу различитим јединицама полиције УНМИК-а; недостатак редовних и значајних разматрања предмета; недостатак тужилачког надзора; пропуст да се члановима породица достави минимум неопходних информација о статусу истраге (упоредити са случајем ЕСЉП, *Аслаканова и остали против Русије*, наведен изнад у § 145, при § 123). Комисија такође бележи системске пропусте попут мањкавости система за постављање истражних приоритета и изостанка ваљане предаје предмета између истражитеља и/или истражних јединица. У већини ових случајева, Комисија је установила да истраге нису биле ефикасне у смислу члана 2 и да пропусти УНМИК-а, који су се наставили током периода под

надлежношћу Комисије, не могу бити оправдани у светлу потешкоћа са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије.

d) Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету

160. У погледу околности овог случаја, Комисија подсећа на чињеницу да су жртве у овом случају отете и да су нестале, или биле убијене, јуна 1999. године, убрзо након распоређивања УНМИК-а на Косову. Комисија је свесна чињенице да г. Срећко Ђекић није отет заједно са осталим мештанима села Дојнице, 27. јуна 1999, већ да је убијен у селу неколико дана након напада, када се вратио у њега (видети §§ 64 и 72 изнад). Међутим, пошто су УНМИК-ови органи истраживали његово убиство као спојен предмет, Комисија такође неће раздвајати његов случај од случаја осталих жртава, већ ће их разматрати заједно.
161. Комисија даље напомиње да је, према Годишњем извештају полиције УНМИК-а из 2000. године, целокупна извршна полицијска власт, укључујући кривичне истраге, у региону Призрена до 27. октобра 1999. године била пренета са КФОР-а на полицију УНМИК-а. Комисија такође подсећа да је МКЦК октобра 2001. године обавестио УНМИК о нестанцима свих жртава (видети § 50 изнад). Полиција УНМИК-а је покренула појединачне истраге у погледу несталих жртава следећим редоследом: у погледу г. Јефте Спасића и гђе Босиљке Спасић 2000. године, у погледу гђе Драге Ђекић и гђе Васиљке Николић 2002. године и у погледу г. Срећка Ђекића 2003. године (видети §§ 60 и 62 изнад). Спојену истрагу у погледу свих њих (случај бр. 0283/ИНВ/04) покренуо је ЈНЛ 2004. године (видети § 60 изнад).
162. Циљ ове истраге био је да се открије истина о околностима отмице и нестанка гђе Драге Ђекић, гђе Васиљке Николић, г. Јевте Спасића и гђе Босиљке Спасић, као и отмице и убиства г. Срећка Ђекића, да се утврди судбина оних који се још увек воде као нестали, да се пронађу починиоци и да се изведу пред надлежни суд утврђен законом. Да би се та сврха испунила, лица која су била одговорна за истрагу морала су да траже, прикупе и сачувају све неопходне доказе који су могли да доведу до идентификације починиоца/починилаца.
163. Комисија подсећа да би ефикасне истражне радње морале да се спроводе брзо и експедитивно, где би надлежни органи предузели све разумне кораке и испратили очигледан след истраге како би осигурали доказе везане за инцидент, укључујући, између осталог, сведочење очевидаца, форензичке доказе итд. Истрага такође мора да обезбеди елемент јавног надзора у довољној мери, као и да у разумној мери буде доступна породици жртве. Закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Штавише, истрага би требало да се повремено преиспита, како би се обезбедило да све доступне информације буду узете у разматрање. Пошто обавеза спровођења истраге није обавеза резултата већ средстава, при оцењивању њене ефикасности треба узети у обзир околности конкретног случаја и практичну реалност истражног рада (видети §§ 141 - 142 изнад).

164. Дакле, одговорност је била на УНМИК-у да обезбеди, *прво*, да се истрага спроводи експедитивно и ефикасно; *друго*, да се сав релевантан истражни материјал прописно предаје органу који преузима одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС); и, *треће*, да истражни списи могу да се траже и преузимају уколико дође до потребе за тим у било којој каснијој фази.
165. У том погледу, Комисија напомиње немогућност УНМИК-а да гарантује да је истражни спис предат Комисији потпун (видети § 133 изнад), као и изостанак даљег објашњења у вези с тим. Поред тога, Комисија подсећа да је, на њен захтев, део истражног списка пронађен у архиви седишта УН у Њујорку и враћен УНМИК-у (видети §§ 16 и 17 изнад), иако у овим документима нису пронађене нове чињенице.
166. У случају да спис предат Комисији није потпун, то би значило да је можда дошло до неке од следећих ситуација: није спроведена никаква ваљана истрага; спис није исправно и у потпуности предат ЕУЛЕКС-у; или да УНМИК није добио натраг потпун спис од особе тренутно задужене за његово чување.
167. Комисија је већ напоменула да нема разлога да сумња у поштене намере УНМИК-а у настојању да обезбеди потпун истражни спис ради његове процене (видети § 136 изнад). Међутим, Комисија је забринута услед чињенице да УНМИК није био у стању да потврди да ли је истражни спис достављен Комисији потпун. Према мишљењу Комисије, без обзира на то које је од ових могућих објашњења применљиво, оно указује на пропуст који се може директно приписати УНМИК-у, било да се ради о периоду када је он обављао своје извршне функције или у свом садашњем својству. Комисија даље сматра да ова чињеница посебно указује на то да је могуће да је дошло до општег пропуста да се испоштује обавеза прописне предаје и праћења истражног материјала.
168. Комисија напомиње да је од самог почетка истраге у погледу догађаја у селу Дојнице било очигледних недостатака у њеном спровођењу. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 110 изнад), она је надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истраге са чланом 2 ЕКЈП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (видети ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 141, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области спровођења правде (видети § 42 изнад).
169. Комисија се сада осврће на процену ове истраге у односу на први део процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЈП, у којем се утврђује судбина жртава.
170. Комисија има у виду да је код сваке истраге, а нарочито код истраге нестанка у околностима опасним по живот, почетна фаза од кључне важности и да она мора да испуни два главна циља: утврђивање правца истраге и обезбеђивање очувања и прикупљања доказа за евентуалан судски поступак (видети мишљење Комисије по сличном питању изражено у предмету *X*, бр. 326/09 и остали, мишљење од 6. јуна

2013, § 81; ХРАП, *Ибрај*, предмет бр. 14/09 и остали, мишљење од 6. августа 2014. године, § 142).

171. Комисија напомиње да је полиција УНМИК-а у периоду 2000–2003. године покренула појединачне истраге у погледу свих жртава отетих из села Дојнице 27. јуна 1999; поред тога, ЈНЛ је покренуо спојену истрагу 2004. године. Из списка се такође види да су прикупљени неопходни анте-мортем подаци у погледу г. Јефте Спасића, гђе Босиљке Спасић, гђе Драге Ђекић и г. Срећка Ђекића.
172. Комисија са забринутошћу примећује да спис који она поседује не садржи образац за идентификацију жртве са анте-мортем подацима у погледу гђе Василике Николић, који се обично налази у истражним списима везаним за нестала лица. Комисија је, и поред тога, уверена да је МКЦК прикупио довољно узорака за ДНК идентификацију, што такође потврђује база података на мрежи МКНЛ-а (видети § 51 изнад). С тим у вези, Комисија сматра да је прикупљање ДНК узорака само по себи од суштинског значаја, јер обезбеђује неопходан материјал за будућа компаративна истраживања и могућу идентификацију пронађених посмртних остатака (видети ХРАП, *Пејчиновић*, бр. 89/09, мишљење од 13. марта 2014. године, § 161).
173. У погледу дела истраге који се односи на г. Срећка Ђекића, став Комисије је да се одговорност за утврђивање судбине несталог лица сходно процедуралној обавези члана 2 ЕКЈП завршава позитивном идентификацијом посмртних остатака. Стога је овај део УНМИК-ове обавезе испуњен када је реч о г. Срећку Ђекићу, а није испуњен када је реч о г. Јефти Спасићу, гђи Босиљки Спасић, гђи Драги Ђекић и гђи Василики Николић, чија судбина још није утврђена.
174. Истовремено, од тренутка када посмртни остаци буду идентификовани, истражни орган добија додатне информације у вези са идентификованим посмртним остацима (вероватно време и узрок смрти, место где су пронађени посмртни остаци, предмети пронађени са њима и сл). Надлежни органи имају обавезу да правилно користе ове информације како би развили нове или кориговали претходно формиране истражне верзије, како би даље усмерили истрагу ка утврђивању истине о околностима које су довеле до смрти појединца. Стога, према мишљењу Комисије, процена истражних активности након идентификације доприноси целокупној процени ефикасности истраге.
175. Комисија се зато сада осврће на истрагу коју је спровела полиција УНМИК-а у циљу идентификације починилаца и довођења истих пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЈП, у погледу свих пет жртава у овом предмету.
176. Већ је споменуто да је полиција УНМИК-а по овом предмету спровела појединачне истраге убиства, отмица и нестанака блиских сродника жалилаца, различитих датума у периоду 2000–2003. године, при чему је прва истрага покренута барем годину дана након напада ОВК на Дојнице. Прикупљање анте-мортем података жртава обавио је МКЦК. Активност полиције УНМИК-а у почетним периодима након покретања

случајева састојала се једино из уписа списка и уноса релевантних података у њихову базу података.

177. ЈНЛ је 2004. године покренуо спојену истрагу ЈНЛ-а (случај бр. 0283/ИНВ/04), везану за напад ОВК на село и сва лица која су нестала као резултат напада (видети § 60 изнад). Међутим, након неуспелог покушаја лоцирања гробног места, спис је остављен на чекању, без икакве даље радње.
178. Комисија напомиње да, као и у осталим случајевима нестанака који су се догодили у лето 1999. године, скоро да није могло бити сумње, од самог почетка, да су мештане села Дојнице одвели припадници ОВК. Међутим, одговарајући истражни списи не садрже апсолутно никакву непосредну активност органа УНМИК-а, осим, вероватно, почетне процене информација и уписа предмета.
179. Комисија може да прихвати да је полиција УНМИК-а добила информације о нападу на село Дојнице са закашњењем од годину или више дана. Међутим, тиме се не објашњава потпуно одсуство било какве суштинске истраге по овом предмету. Иако је, као што је Комисија већ напоменула горе у тексту, било бројних назнака да је КФОР био ангажован у ситуацији после напада 27. јуна 1999. године (видети §§ 64, 68, 80, 81, 93 и 96 изнад), у спису не постоји ништа што би указало на то да је полиција УНМИК-а икада контактирала КФОР како би добила додатне информације, укључујући оне везане за активности КФОР-а.
180. Комисија напомиње да је полиција УНМИК-а 2001. године, по пријему МКЦК-ових образаца за идентификацију жртве, поседовала информације о масовној отмици мештана Дојница 27. јуна 1999. године, као и имена и податке за контакт жалилаца и осталих потенцијалних сведока у ужој Србији (видети §§ 76, 78, 81 и 82 изнад). Међутим, у спису нема назнака да је полиција УНМИК-а контактирала жалиоце нити да је покушала да их контактира.
181. Изгледа да је истрага ЈНЛ-а бр. 0283/ИНВ/04, спроведена 2004. године (видети §§ 60–63 изнад), имала за циљ само проналажење посмртних остатака несталих лица. Међутим, чак је и ова истрага стагнирала јер „извор“ ЈНЛ-а није могао да покаже локацију ниједног гробног места. Из списка се јасно види да је ЈНЛ био упознат са информацијама које су биле јавно доступне на веб-страници ФХП-а (видети § 60 изнад), на којој су били наведени подаци о нападу и потенцијалним сведоцима. Иако се чини да је ФХП контактирао преживеле сведоке, Срећка Ђекића, Н. Б. и С. М, Б. Д, Д. С. и А, и обавио разговор са њима, нема записа који би указао на то да је било ког од њих контактирала полиција УНМИК-а нити да је обавила разговор са њима.
182. Поред тога, Н. Б, преживели очевидац који је имао суштинске информације из прве руке, преминуо је (видети § 68 изнад), а да при том његова изјава није званично документована у облику који би био прихватљив за каснији кривични поступак. Такви пропусти се не могу исправити у каснијим фазама и озбиљно нарушавају изгледе сваке истраге.

183. Исти извор садржи информације које је дао сведок Д. С, у вези са два осумњичена лица, Е. Р. и Р. С, локалним командантима ОВК (видети § 64 изнад). Међутим, у спису нема назнака да је полиција УНМИК-а испитала ове информације. Уместо тога, случај је једноставно остављен у статусу „неактиван“.
184. Комисија даље напомиње да полиција УНМИК-а није предузела никакве друге основне истражне кораке. Спис поготово не садржи запис о полицијском увиђају на лицу места, како би се барем проверило да ли је село заиста спаљено, као и да би се стекло боље разумевање околности наводног напада ОВК. Полиција УНМИК-а такође никада није посетила суседно село, Скоробиште, како би покушала да пронађе потенцијалне сведоке и обави разговор са њима.
185. Спис такође указује на то да је УНМИК-ов међународни тужилац 2002. године добио од српског КЦКМ-а опсежне информације везане за злочине почињене на Косову током и након оружаног сукоба (видети §§ 86–89 изнад). Те информације су укључивале списове особа умешаних у убиства, отмице и друге злочине против косовских Срба „и другог не-албанског становништва“ на Косову. Као што је већ поменуто, на списку који је достављен Комисији наведени су осумњичени за злочине почињене над гђом Драгом Ђекић, г. Срећком Ђекићем и г. В. С; он такође садржи имена многих бивших припадника ОВК, који су оперисали у области Призрена, као и друге релевантне информације (видети § 87 изнад). Међутим, ти списови су очигледно коришћени само као извор обавештајних података, док се никакво испитивање назначених веза са овим случајем не јавља у спису.
186. У погледу периода под њеном правном надлежношћу, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да су након тог критичног датума настављени озбиљни пропусти који су постојали у почетној фази појединачних истрага и спојене истраге. Следствено томе, нису решени недостаци који су постојали до тог датума. Тако је, у складу са настављеном обавезом спровођења истраге (видети § 145 изнад), процена целокупне истраге доведена под период надлежности Комисије.
187. Пошто лица одговорна за злочин нису била идентификована, полиција УНМИК-а је имала обавезу да користи средства која су јој на располагању како би редовно пратила напредак истраге да би била сигурна да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање, и како би обавестила сроднике о напретку истраге.
188. Комисија подсећа да је до маја 2005. године бар осам кривичних пријава поднето од стране сродника несталих лица из села Дојнице и да је УНМИК-ов ОП примио те пријаве. У те пријаве спадају и оне које су поднели жалиоци у случају пред Комисијом, гђа Будимирка Мирић, г. Димитрије Спасић и гђа Љиљана Стојковић. У овим пријавама је дат детаљан опис околности отмице њихових сродника, као и имена отетих лица (видети §§ 90–93 изнад).
189. Из списка се чини да су ове пријаве прослеђене ЈИРЗ-у полиције УНМИК-а, који је, на основу њих, „7.12.2005.“ покренуо истрагу, бр. предмета 2005-00051 (видети § 96 изнад). У резимеу релевантних информација наведених у доступном ЈИРЗ-овом

Извештају о случају спомиње се седам кривичних пријава у вези са масовном отмицом старих мештана српске националности из села Дојнице, 27. јуна 1999. године, као и једна накнадна кривична пријава (видети § 91 изнад). У спис није уписана ниједна значајна радња у погледу ових кривичних пријава.

190. Комисија даље подсећа да је 2005. године КНЛСМ успео да пронађе достављача информација, који им је описао околности смрти г. Срећка Ђекића и који је успео да покаже локацију његовог гроба (видети § 72 изнад). Године 2006, посмртни остаци г. Срећка Ђекића су ексхумирани, идентификовани и предати члановима његове породице. Као што је горе напоменуто, Комисија сматра да је ово успешан аспект истраге која је имала за циљ утврђивање судбине несталог лица.
191. Исти достављач информација је дао детаљан опис напада ОВК на село Дојнице и именовано је извесног „службеника КПС у полицијској станици у Призрену“, који је организовао напад (видети § 70 изнад). Међутим, у спису се такође не види ниједан покушај полиције УНМИК-а да испита ову информацију.
192. Комисија даље напомиње да је овај достављач информација одбио јавно да сведочи због опасности по њега и његову породицу (видети § 70 изнад). Комисија је свесна проблема који се често пријављује на Косову, а који се односи на недостатак заштите сведока од претњи или застрашивања, „што је био и још увек је један од највећих изазова за правосудне органе“¹⁰. Постоје опажања да „сведоци, који су у многим случајевима од пресудног значаја за повезивање оптужених са злочинима за које су оптужени, постају мање вољни да сведоче пред институцијама, било да су то полиција, тужиоци и/или судије у судовима“. Међутим, у спису не постоји никаква назнака о икаквој мери УНМИК-ових органа на обезбеђивању његовог сведочења ради будућег кривичног поступка.
193. Комисија даље подсећа да су се на посмртним остацима г. Срећка Ђекића видели јасни знаци насилне смрти (рана нанета ватреним оружјем у пределу грудног коша), што указује на то да је био убијен. Поред тога, са његовим посмртним остацима пронађени су и меци. Међутим, није наложено балистичко вештачење ових метака и изгледа да није предузета ниједна друга истражна радња. Такође изгледа да није спроведена препорука да се обави претрага „на терену дуж обале потока... за људским посмртним остацима као могућим материјалом за идентификацију жртава“ (видети § 71 изнад).
194. Спојен предмет, покренут по пријему осам кривичних пријава, маја 2005. године (предмет бр. 2005-00051, видети §§ 90–96 изнад) очигледно је прегледан једном, октобра 2007. године, од стране ЈИРЗ-а, али истражитељ није прегледао део списка који се односи на масовну отмицу која се догодила 27. јуна 1999. године. Тај преглед

¹⁰ Видети: *Безбедност и заштита сведока на Косову: процена и препоруке*, извештај Мисије ОЕБС-а на Косову и америчког Стејт департмента, новембар 2007, стр. 5 // званична интернет страница ЕУЛЕКС-а [електронски извор]: http://www.eulex-kosovo.eu/training/justice/docs/OSCE-USoffice_witness-Security_and_Protection.pdf - прегледано 24. јуна 2014.

случаја указује на то да до тада нису прикупљени никакви докази, иако је један сведок био именован (г. З. С, видети §§ 92 и 95 изнад). Истражитељ је на крају препоручио да се са овим сведоком обави разговор, а одлука о будућој истрази требало је да буде донета након тог разговора. Међутим, у спису није забележена никаква даља радња. Стога, према мишљењу Комисије, преглед овог истражног списка није био адекватан.

195. Комисија констатује да, упркос великим размерама наведеног злочина, доступности имена жртава и сведока (укључујући преживеле очевице), информација о осумњиченима и локацији посмртних остатака једне жртве, истрага никада није напредовала. Из истражног списка који Комисија поседује не види се ниједан разлог за то, нити је УНМИК доставио икакво могуће објашњење.
196. Као што је горе напоменуто, децембра 2008. године, надлежност УНМИК-а у области полиције и правосуђа пренета је на ЕУЛЕКС. Након тога су сви списи које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а били предати полицији и судским органима ЕУЛЕКС-а (видети §§ 42–43 изнад). Међутим, као што је Комисија установила, ни ЕУЛЕКС ни домаћи органи нису спровели значајну истрагу масовне отмице српских житеља Дојница (видети §§ 100–102 изнад).
197. Комисија подсећа на СПГС-ове аргументе да је „без доказа скоро немогуће открити истину и починиоца било ког злочина. У овом предмету, главна препрека у истрази била је непостојање сведока или доказа. Међу стотинама страница које се односе на истрагу у овим предметима, разумљиво је да су полиција и истражитељи испитали све трагове и могуће доказе, али није дошло до напретка. ... Сви докази и трагови... детаљно су испитани... Будући да ниједан други доказ није био доступан; даља истрага усмерена ка идентификацији починилаца и њиховом извођењу пред лице правде није била могућа“ (видети § 130 изнад).
198. С тим у вези, Комисија напомиње, прво, да су информације од суштинског значаја за било коју истрагу, без обзира на злочин који је предмет истраге. Друго, на почетном ступњу сваке истраге недостају барем неке информације. Проналажење неопходних информација како би се попуниле ове празнине представља главни циљ сваке истражне активности. Дакле, истражни органи не би требало да користе недостатак информација као аргумент да оправдају своју неактивност. У овом случају, међутим, чини се да су, уместо да активно трагају за информацијама и траговима, органи УНМИК-а једноставно чекали да се додатне информације појаве саме од себе. У овој ситуацији, то је могло довести до губитка потенцијалних доказа (видети, нпр, ХРАП, П. С, бр. 48/09, мишљење од 31. октобра 2013. године, § 107; *Стевановић*, бр. 289/09, мишљење од 14. децембра 2014. године, § 111; *Јелић*, бр. 288/09, мишљење од 13. маја 2015. године, § 106).
199. Комисија се слаже са СПГС-ом да се истражни спис састоји из „стотина страна“. Међутим, скоро ни на једној од њих не види се никаква стварна истрага усмерена ка проналажењу лица која су организовала и спровела ову масовну отмицу. Подсећајући на очигледне значајне празнине у истрази које су горе идентификоване, Комисија не

разуме како су у овом случају, према наводима СПГС-а, „истражитељи испитали све трагове и могуће доказе“.

200. Стога, према мишљењу Комисије, истражни органи УНМИК-а нису предузели све разумне кораке како би испратили очигледан след истраге и осигурали доказе у вези са нестанком и убиством жртава, супротно процедуралним захтевима члана 2 ЕКЉП.
201. Комисија је свесна чињенице да сви злочини не могу бити решени и да све истраге не могу довести до идентификације и успешног кривичног гоњења починилаца. У том погледу, Комисија се већ позвала на став Европског суда у погледу природе процедуралне обавезе сходно члану 2, која „није обавеза добијања резултата већ употребе средстава“. Суд јасно наводи да не постоји кршење члана 2 ако надлежни органи предузму све разумне кораке које могу да предузму како би се обезбедило да докази везани за инцидент и закључак истраге буду засновани на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената (видети изнад, §§ 141–142), чак и онда када није окривљен ниједан починилац (видети нпр, ЕСЉП, случај *Палић*, наведен изнад у § 141, при § 65 или ЕСЉП [ВВ], *Ђулијани и Гађио против Италије*, бр. 23458/02, пресуда од 24. марта 2011, §§ 301 и 326).
202. Комисија је свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена једноставно због тога што истрага не производи задовољавајући резултат. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност. Комисија сматра да, узимајући у обзир све околности из овог предмета, УНМИК није предузео све адекватне кораке како би идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 141 изнад), као што то налаже члан 2 ЕКЉП.
203. Према речима самог СПГС-а (видети § 124 изнад), за полицију УНМИК-а било је од пресудног значаја да успостави ред и брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина. Комисија се слаже са СПГС-ом. Међутим, упркос разним информацијама које су у овом случају биле на располагању УНМИК-овим органима, није обављена разумна истрага. Према мишљењу Комисије, то показује да се ова обавеза не може испунити једноставним утврђивањем адекватног оквира, већ једино када он постане правилно усклађен систем који је у стању да спроведе адекватну и ефикасну истрагу у складу са чланом 2 ЕКЉП (видети нпр. ХРАП, случај *Стојковић*, бр. 87/09, мишљење од 14. децембра 2013, § 164).
204. Комисија је већ напоменула да УНМИК-ови истражни органи нису учинили никакав значајан напор да на систематски и координисан начин истраже нестанак до 20 особа из села Дојнице, јуна 1999. године током заједничке акције ОВК, која Комисији личи на операцију етничког чишћења (видети ХРАП, *Митић и остали*, 63/09 и остали, мишљење од 14. марта 2014, § 172). Комисија такође напомиње да се овај пропуст наставио током периода који је предмет разматрања пошто изгледа да, до тог тренутка, полиција УНМИК-а није формирала систем којим би се успоставила ефикасна координација између различитих јединица и избегло преклапање. У том

погледу, Комисија такође напомиње да полиција УНМИК-а није уложила никакав напор да испрати очигледан след истраге који би довео до групе ОВК која је контролисала Дојнице и околна села, и која је, према изјавама сведока, била одговорна за злочине против цивила који су становали у тој области.

205. Комисија такође званично бележи да ово није први пут да види пропуст да се истраже отмице, великих размера, косовских Срба у области Призрена на Косову, чије су мете поготово биле старије особе, као припадници једне од најугроженијих популација (видети ХРАП, бр. 63/09 и остали, *Митић и остали*, поменути изнад, §§ 172–173).
206. Очигледан недостатак непосредне и адекватне реакције УНМИК-а могао је да укаже починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или да нису били вољни, да истраже таква кривична дела. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније. Наравно, према мишљењу Комисије, оваква неактивност није помогла УНМИК-у да смири „страсти и тензије... које су биле изражене међу свим етничким групама, а које су се појачавале извештајима о несталим или убијеним особама“, као што је поменуо СПГС (видети § 124 горе у тексту).
207. Комисија такође страхује да таква неактивност указује на одређену невољност полиције УНМИК-а да спроведе истраге када је било назнака о политички мотивисаном насиљу које је указивало на особе повезане са ОВК (видети случај *Јанковић*, бр. предмета 249/09, мишљење ХРАП-а од 16. октобра 2014, § 108; ХРАП, *Николић и остали*, предмет бр. 72/09 и остали, мишљење од 14. децембра 2014. године, § 203).
208. Што се тиче процедуралног захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника жртве у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени законски интереси.
209. Међутим, из списка се не види никакав контакт између полиције УНМИК-а и судских органа са жалиоцима и њиховим породицама; није обављен разговор ни са једним од њих. Као што је горе наведено, посмртни остаци г. Срећка Ђекића 2007. године предати су његовој сестри, гђи Будимирки Мирић, жалиоцу у овом предмету и једној од особа које су поднеле кривичну пријаву МЈТ-у УНМИК-а (видети § 91 изнад). Иако је УНМИК очигледно био упознат са њеном локацијом и подацима за контакт чак и у ранијим фазама (видети §§ 66, 75 и 76 изнад), ни она такође никада није била испитана. Поред тога, у својим кривичним пријавама МЈТ-у, жалиоци су изразили своје незадовољство у погледу доступности истрага породицама (видети § 90 изнад).
210. Према томе, Комисија закључује да УНМИК није омогућио жалиоцима и њиховим породицама да се укључе у истражни поступак у мери која је неопходна за очување њихових легитимних интереса. Комисија стога сматра да истрага уопште није била

отворена за јавни надзор, како то налаже члан 2 ЕКЉП (видети, у супротном смислу, ЕСЉП [ВВ], *Мустафа Тунч и Фецире Тунч против Турске*, бр. 24014/05, пресуда од 14. априла 2015. године, §§ 210–216).

211. У светлу горе описаних мана и недостатака у истрази, Комисија сматра да случај гђе Драге Ђекић, г. Срећка Ђекића, г. Јевте Спасића, гђе Босиљке Спасић и гђе Васиљке Николић, као и други случајеви убистава, отмица и нестанка који су претходно размотрени, заправо указују на образац површних и непродуктивних истрага које је полиција УНМИК-а спроводила у вези са убиствима и нестанцима на Косову (видети § 159 изнад; упоредити са КЉП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, наведен изнад у § 154, при § 11.4, и ЕСЉП, *Аслаканова и остали против Русије*, наведен изнад у § 145, § 123; ХРАП, *Булатовић*, бр. 275/09, пресуда од 22. априла 2015, §§ 85 и 101).
212. Комисија стога закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу отмице и нестанка гђе Драге Ђекић, г. Јевте Спасића, гђе Босиљке Спасић, гђе Васиљке Николић, као и отмице и убиства г. Срећка Ђекића. У складу с тим, постојало је кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЉП.

В. Наводно кршење члана 3 ЕКЉП

213. Комисија сматра да се жалиоци такође позивају на повреду права на забрану нечовечног или понижавајућег поступања, која проистиче из отмице и нестанка гђе Драге Ђекић, гђе Васиљке Николић, г. Јевте Спасића и гђе Босиљке Спасић, као што је загарантовано чланом 3 ЕКЉП. У том погледу, сматра се да се они ослањају на члан 3 ЕКЉП.

1. Опсег разматрања Комисије

214. Комисија ће размотрити наводе сходно члану 3 ЕКЉП, примењујући исти опсег разматрања који је предвиђен чланом 2 (видети §§ 107–110 горе у тексту).
215. Комисија подсећа да је Европски суд за људска права закључио у много наврата да ситуација принудног нестанка покреће повреду члана 3 у погледу блиских сродника жртве. Она наглашава да у погледу члана 3 „суштина такве повреде не лежи толико у чињеници да је члан породице ‘нестао’, већ се односи на реакције и ставове надлежних органа на насталу ситуацију након што им је предочена“ (видети нпр. ЕСЉП [ВВ], *Чакићи против Турске*, бр. 23657/94, пресуда од 8. јула 1999, § 98, *ЕКЉП*, 1999-IV; ЕСЉП [ВВ], *Кипар против Турске*, бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 156, *ЕКЉП*, 2001-IV; ЕСЉП, *Орхан против Турске*, бр. 25656/94, пресуда од 18. јуна 2002, § 358; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 153, при § 139; ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 141, при § 74; ЕСЉП, *Алату Израилова против Русије*, бр. 15438/05, пресуда од 14. марта 2013. године, § 69; видети такође ХРАП, *Здравковић*, бр. 46/08, одлука од 17. априла 2009, § 41). „Сродник може тврдити да је директна жртва понашања надлежних органа

поготово у погледу тих реакција и ставова“ (видети, између осталих, ЕСЈП, *Ер и остали против Турске*, бр. 23016/04, пресуда од 31. јула 2012, § 94).

216. На крају, када се ради о душевној патњи изазваној реакцијама надлежних органа на нестанак, наводна повреда је у супротности са материјалним елементом члана 3 ЕКЈП, а не процедуралним елементом, као што је случај у погледу члана 2 (ЕСЈП, *Гелајев против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010. године, §§ 147–148).

2. Поднесци страна

217. Жалиоци наводе да су недостатак информација и неизвесност у погледу отмице и нестанка гђе Драге Ђекић, гђе Василике Николић, г. Јевте Спасића, и гђе Босиљке Спасић, нарочито због пропуста УНМИК-а да их ваљано истражи, проузроковали душевну патњу њима и њиховим породицама.

218. Коментаришући овај део жалбе, СПГС прихвата да ситуације везане за сроднике несталих лица „могу покренути питања нечовечног и понижавајућег поступања супротног члану 3 ЕКЈП“, које лежи у реакцији и ставовима надлежних органа према ситуацији када им је предочена.

219. СПГС наглашава да жалиоци не износе тврдње о „икаквим лошим намерама особља УНМИК-а укљученог у овај случај, нити о ставу УНМИК-а који би доказивао игнорисање озбиљности случаја или емоција жалилаца и њихових породица проистеклих из нестанка [њихових сродника]“. СПГС такође наводи да ниједан од жалилаца није био сведок нестанка, нити се налазио у близини места на коме је до њих дошло.

220. У том контексту, СПГС наглашава да се „разумљива и очигледна душевна патња жалилаца, проистекла из нестанка и смрти његовог сродника не може приписати УНМИК-у, већ је последица природне патње проузроковане нестанком и вероватном смрћу блиског члана породице“. Поред тога, патња гђе Будимирке Мирић, гђе Љиљане Стојковић и г. Димитрија Спасића и њихових породица не „разликује се од емоционалне туге... неизбежне код особа које су у сродству са жртвом тешког кршења људских права“.

221. Стога, према мишљењу СПГС-а, УНМИК се у овом случају не може сматрати одговорним за кршење члана 3 ЕКЈП.

3. Процена Комисије

а) *Општа начела која се тичу обавезе сходно члану 3*

222. Као и члан 2, члан 3 ЕКЈП обухвата једну од основних вредности у демократским друштвима (видети ЕСЈП, *Талат Тепе против Турске*, бр. 31247/96, 21. децембар 2004, § 47; ЕСЈП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЈП*, 2004-VII, § 424). Као што то потврђује апсолутни

карактер који члан 15 § 2 ЕКЉП даје забрани мучења и нечовечног и понижавајућег поступања, та забрана се примењује чак и у најтежим околностима.

223. Наводећи општа начела применљива на ситуације у којима је наводно дошло до кршења обавезе сходно члану 3 ЕКЉП, Комисија напомиње да феномен нестанка представља сложен облик кршења људских права који се мора разумети и са којим се мора суочити на интегралан начин (видети случај ИАСЉП, *Веласкез-Родригез против Хондураса*, наведен изнад у § 137, при § 150).
224. Комисија примењује да се обавеза сходно члану 3 ЕКЉП разликује од процедуралне обавезе надлежних органа сходно члану 2. Док се потоњом од надлежних органа захтева да предузму одређене правне радње које могу довести до идентификације и кажњавања одговорних лица, прва поменута обавеза је општија, више је хуманитарног карактера и односи се на реакцију надлежних органа на патњу сродника лица која су нестала или су убијена.
225. КЉП је такође препознао нестанке као озбиљно кршење људских права. У својој одлуци од 21. јула 1983. године, у предмету *Квинтерос против Уругваја*, он је навео да нестани представљају озбиљна кршења права сродника несталог лица, који пате услед дубоког душевног бола који траје све док траје неизвесност у погледу судбине њихових вољених, често и више година (видети КЉП, Саопштење бр. 107/1981, УН док. СГПП/Ц/ОП/2 при 138 (1990), § 14). Штавише, у својој одлуци од 15. јула 1994. године, у предмету *Мохика против Доминиканске Републике*, КЉП је сматрао да је „нестанак лица нераскидиво повезан са поступањем које представља повреду члана 7 [Споразума]“, којим се такође забрањује мучење, нечовечно или понижавајуће поступање и кажњавање (видети КЉП, Саопштење бр. 449/1991, УН док. СГПП/Ц/51/Д/449/1991 (1994), § 5.7).
226. По питању тога да ли се чланови породице нестале особе могу сматрати жртвама поступања које је супротно члану 3 ЕКЉП, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права и на своју сопствену судску праксу. Европски суд прихвата такву могућност, што зависи од постојања „нарочитих чинилаца који доводе до тога да патња коју преживљава [члан породице] добије димензију и одлике различите од емоционалне туге каква се може сматрати неизбежном код особа које су у сродству са жртвом тешког кршења људских права“. Суд даље сматра да „у пресудне елементе спадају непосредност крвог сродства, конкретне околности везане за породични однос, мера у којој је члан породице био сведок предметних догађаја, ангажованост члана породице у покушају да прикупи информације о несталој особи и начин на који су надлежни органи одговорили на такво распитивање“ (видети ЕСЉП, *Басајева и остали против Русије*, бр. 15441/05 и 20731/04, пресуда од 28. маја 2009. године, § 159; ЕСЉП, *Ер и остали против Турске*, наведен изнад у § 215, при § 94).
227. Комисија напомиње да, при процени емоционалне патње жртава, Европски суд такође разматра следеће околности: дужину самог нестанка и периода у којем није било информација о судбини нестале особе и истрази која је спроведена од стране органа; одлагање почетка кривичне истраге нестанка; недостатак икакве „значајне“ радње од

стране органа, упркос чињеници да су им жалиоци приступили како би пријавили нестанак сродника и дали им информације које имају; недостатак могућег објашњења или информација о судбини њихових несталих сродника упркос личним или писаним упитима упућеним службеним органима (видети, између осталих, ЕСЉП, *Ер и остали против Турске*, наведен изнад, § 96; ЕСЉП, *Османоглу против Турске*, бр. 48804/99, пресуда од 24. јануара 2008, § 97). Још један фактор који утиче на закључак да је дошло до повреде члана 3 ЕКЉП је дуготрајан карактер психичке патње сродника жртве нестанка (ЕСЉП, *Салаков и Ислијамова против Украјине*, бр. 28005/08, пресуда од 14. марта 2013, § 201).

228. КЉП је такође разматрао то питање и препознао чланове породица несталих лица као жртве повреде члана 7 Споразума: родитеље (*Бушерф против Алжира*, Саопштење бр. 1196/2003, разматрања од 30. марта 2006, § 9.7, СГПП/Ц/86/Д/1196/2003), децу (*Зарзи против Алжира*, Саопштење бр. 1780/2008, разматрања од 22. марта 2011, § 7.6, СГПП/Ц/101/Д/1780/2008), браћу и сестре (*Ел Абани против Либијске Арапске Џамахирије*, Саопштење бр. 1640/2007, разматрања од 26. јула 2010, § 7.5, СГПП/Ц/99/Д/1640/2007), супружнике (*Бусруал против Алжира*, Саопштење бр. 992/2001, разматрања од 30. марта 2006. године, § 9.8, СГПП/Ц/86/Д/992/2001), тетке/тече, ујне/ујаке и стрине/стричеве (*Бенаниза против Алжира*, разматрања од 26. јула 2010. године, § 9.4, СГПП/Ц/99/Д/1588/2007); *Башаша против Либијске Арапске Џамахирије*, разматрања од 20. октобра 2010. године, § 7.2, СГПП/Ц/100/Д/1776/2008). Комитет оправдава овако широко разумевање статуса жртве због патње и бола који су начињени члановима породица нестанком особе, који су често појачани недовољним напорима надлежних органа да истраже нестанак како би установили судбину жртве и извели починиоце пред лице правде (*Абуседра против Либијске Арапске Џамахирије*, Саопштење бр. 1751/2008, разматрања од 25. октобра 2010, § 7.5, СГПП/Ц/100/Д/1751/2008). У случају *Амиров против Руске Федерације*, Комитет је приметио да „[б]ез жеље да наведе све околности индиректног стварања жртава, Комитет сматра да пропуст државе као стране која је одговорна за спровођење обавеза истраживања и разјашњавања околности злочина који је претрпела директна жртва обично може представљати фактор. Додатни фактори могу бити неопходни. У овом случају, Комитет напомиње ужасне услове у којима је аутор пронашао осакаћене посмртне остатке своје супруге (...), након чега су уследиле одуговлачене, спорадичне мере које су предузете како би се истражиле околности које су довеле до горепомнутих закључака о постојању повреда чланова 6 и 7, тумачених заједно са чланом 2, ставом 3. Комитет сматра да, узете у обзир заједно, околности захтевају да Комитет закључи да су и права аутора сходно члану 7 такође прекршена“ (КЉП, случај *Амиров*, наведен § 154 изнад, при § 11.7).

229. Комисија такође узима у обзир чињеницу да, према наводима Европског суда, анализа реакције надлежних органа не треба да се ограничи ни на какве конкретне манифестације ставова тих органа, изоловане инциденте нити на процедуралне чинове; на супрот томе, по мишљењу Суда, процена начина на који су надлежни органи тужене Државе реаговали на упите подносиоца жалбе треба да буде глобална и континуирана (видети ЕСЉП, *Ађиши против Турске*, бр. 7050/05, пресуда од 1. фебруара 2011. године, § 45).

230. У том погледу, став Европског суда је да би закључци сходно процедуралном проширењу члана 2 такође били директно релевантни при разматрању постојања повреде члана 3 (видети ЕСЈП, *Басајева и остали против Русије*, наведен изнад у § 226, при § 109; ЕСЈП, *Гелајев против Русије*, наведен изнад у § 216, при § 147; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 153, при § 140).
231. Комисија примећује да је Европски суд већ установио повреде члана 3 ЕКЈП у погледу нестанака где је закључено да је сама Држава одговорна за отмицу (видети ЕСЈП, *Лулујев и остали против Русије*, бр. 69480/01, пресуда од 9. новембра 2006. године, §§ 117-118; ЕСЈП, *Кукајев против Русије*, бр. 29361/02, пресуда од 15. новембра 2007. године, §§ 107-110). Међутим, супротно томе, у случају који Комисија разматра, УНМИК ни на који начин није умешан у сам нестанак и не може се сматрати одговорним за душевну патњу подносилаца жалбе која им је узрокована почињеним злочином.
232. Комисија узима у обзир да је, у изостанку закључка о одговорности Државе за нестанак, Европски суд пресудио да није убеђен да је понашање надлежних органа, иако немарно у довољној мери да представља кршење члана 2 у његовом процедуралном аспекту, могло, само по себи, изазвати душевну патњу подносиоца жалбе већу од минималног нивоа јачине који је неопходан да би се сматрало да поступање лежи унутар опсега члана 3 (видети, између осталих случајева, ЕСЈП *Товсултанова против Русије*, бр. 26974/06, пресуда од 17. јуна 2010. године, § 104; ЕСЈП, *Шафијева против Русије*, бр. 49379/09, пресуда од 3. маја 2012. године, § 103).
- b) Применљивост члана 3 на контекст Косова*
233. У погледу применљивости горенаведених стандарда на контекст Косова, Комисија се прво позива на своје разматрање истог питања у вези са чланом 2, наведено изнад у тексту (видети §§ 148–158 изнад).
234. Комисија понавља да систем за спровођење закона који добро функционише треба да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока, као и да размотри посебну рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба. Комисија је већ размотрила чињеницу да је Генерални секретар УН-а 2003. године описао систем полиције и правде на Косову као систем који „добро функционише“ и који је „одржив“ (видети § 39 изнад).
235. Комисија поново напомиње да неће размотрити релевантну праксу нити наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у односу на њихову конкретну примену на дотичну жалбу, узимајући у обзир конкретне околности случаја.
236. Из тих разлога, Комисија сматра да мора да установи, у вези са сваким случајем, да ли би став и реакције УНМИК-ових органа на сам нестанак и на захтевање информација од стране жалилаца у вези са судбином њихових сродника и кривичном истрагом

представљали повреду обавезе сходно члану 3, имајући у виду реалну ситуацију на Косову у релевантно време.

с) Усаглашеност са чланом 3 у овом предмету

237. У оквиру ових догађаја, Комисија у овом случају примећује одређен број фактора који, узети заједно у разматрање, покрећу питање повреде члана 3 ЕКЈП.

238. Комисија напомиње блискост породичних веза између жалилаца и њихових несталих сродника, будући да је гђа Драга Ђекић мајка гђе Будимирке Мирић, гђа Васиљка Николић је мајка гђе Љиљане Стојковић, а гђа Босиљка Спасић и г. Јевта Спасић су родитељи г. Димитрија Спасића.

239. Комисија подсећа на гореустановљени пропуст у вези са процедуралном обавезом сходно члану 2. С тим у вези, Комисија понавља да, са становишта члана 3, она може да разматра реакције и ставове УНМИК-а у односу на жалиоце у целини.

240. Жалиоци тврде да их ниједан УНМИК-ов орган никада није контактирао у вези са истрагом везаном за отмицу и нестанак њихових сродника. У спису заиста не постоје документи који би указали на то да је икада дошло до таквог контакта, што СПГС и не оспорава. Поред тога, као што је горе наведено, у својој пријави МЈТ-у, при ОЈТ-у у Призрену, жалиоци, као и друга лица која су пријавила исте злочине, изразили су своје незадовољство потпуним изостанком информација од УНМИК-а о било каквој истрази у том погледу. Жалиоци су чак предложили мере МЈТ-у ради прикупљања доказа (видети §§ 90–93).

241. Једини забележени контакт између једног жалиоца, гђе Будимирке Мирић, и УНМИК-ових органа догодио се октобра 2006. године, када су јој предати посмртни остаци њеног брата, г. Срећка Ђекића, али њена изјава никада није забележена (видети § 209 изнад). Комисија подсећа на свој горенаведени закључак, у вези са чланом 2 ЕКЈП, да УНМИК-ови органи нису омогућили свим жалиоцима у овом случају и њиховим породицама да се укључе у истражни поступак у мери која је неопходна за заштиту њихових легитимних интереса (видети § 210).

242. Комисија сматра да је ова ситуација, која се наставила током периода временске надлежности Комисије, изазвала озбиљну неизвесност жалилаца и њихових породица у вези са судбином њихових блиских сродника и статусом истраге.

243. У светлу горенаведеног, Комисија закључује да су жалиоци и њихове породице трпели тешку патњу и бол током продуженог временског периода, чији је велики део обухваћен временском надлежношћу Комисије, због начина на који су се органи УНМИК-а бавили случајем и због немогућности да сазнају шта се десило са гђом Драгом Ђекић, гђом Васиљком Николић, гђом Босиљком Спасић и г. Јевтом Спасићем. Стога је очигледно, према мишљењу Комисије, да је бол коју су трпели жалиоци и њихове породице, који су морали да живе у неизвесности у погледу судбине својих блиских сродника, морала да буде неподношљива.

244. Из горенаведених разлога, Комисија закључује да је својим поступцима УНМИК допринео болу и душевној патњи жалилаца и њихових породица, чиме је дошло до повреде члана 3 ЕКЉП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

245. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.

246. Комисија напомиње да принудни нестанци, мучења, као и нечовечно и понижавајуће поступање представљају тешка кршења људских права која се морају истражити и судски обрађивати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. године до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи и кривично гони лица одговорна за убиства, отмице и/или нестатке у околностима опасним по живот. Његов пропуст да то учини представља даље озбиљно кршење права жртвава и њихових сродника, поготово права на утврђивање чињеница.

247. Комисија истиче забринутост самог СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достижно.

248. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула горе у тексту (видети § 42 изнад), одговорност УНМИК-а у погледу спровођења правде на Косову завршила се 9. децембра 2008. године. УНМИК стога није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или локалним властима. Такође, након једностраног проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.

249. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалилаца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, наведен изнад у § 222, при § 333; ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010. године, § 171; ЕСЉП [ВВ], *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр.

43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012. године, § 109), мора тежити томе да, уз сва средства која су му доступна у односу на надлежне косовске органе, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за отмицу и нестанак гђе Драге Ђекић, гђе Васиљке Николић, гђе Босиљке Спасић и г. Јевте Спасића, као и за отмицу и убиство г. Срећка Ђекића и да ће могући починиоци бити изведени пред лице правде. Жалиоци и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;

- Јавно призна, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи горенаведене случајеве, као и са патњом и душевним болом до којих је касније дошло и јавно се извини жалиоцима и њиховим породицама у вези са тим;

- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцима за моралну штету коју су претрпели због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу, као и за патњу и душевни бол које су жалиоци претрпели услед понашања УНМИК-а.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „Основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (А/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;

- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући и ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

1. **ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
2. **ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА МАТЕРИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА У ПОГЛЕДУ ГЂЕ ДРАГЕ ЂЕКИЋ (ПРЕДМЕТ БР. 68/09), ГЂЕ ВАСИЉКЕ НИКОЛИЋ (ПРЕДМЕТ БР. 83/09), Г. ЈЕВТЕ СПАСИЋА (ПРЕДМЕТ БР. 235/09) И ГЂЕ БОСИЉКЕ СПАСИЋ (ПРЕДМЕТ БР. 235/09);**
3. **ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**
 - a. **ЗАХТЕВА ОД НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ МЕРЕ КАКО БИ СЕ ОСИГУРАЛО ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА ОТМИЦЕ И НЕСТАНКА ГЂЕ ДРАГЕ ЂЕКИЋ, ГЂЕ ВАСИЉКЕ НИКОЛИЋ, Г. ЈЕВТЕ СПАСИЋА И ГЂЕ БОСИЉКЕ СПАСИЋ, КАО И ОТМИЦЕ И УБИСТВА Г. СРЕЋКА ЂЕКИЋА, НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ДОВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**
 - b. **ЈАВНО ПРИЗНА ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА ГОРЕНАВЕДЕНИМ СЛУЧАЈЕВИМА, КАО И ЗА ПАТЊУ И ДУШЕВНИ БОЛ ДО КОЈИХ ЈЕ ДОШЛО И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦИМА И ЊИХОВИМ ПОРОДИЦАМА;**
 - c. **ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦИМА И ЊИХОВИМ ПОРОДИЦАМА ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНА 2 И ЧЛАНА 3 ЕКЉП.**
 - d. **ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
 - e. **ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
 - f. **ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦЕ И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

БПНЛ	Биро за притворена и нестала лица
КЦКМ	Координациони центар за Косово и Метохију Републике Србије
СГПП	Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОП	Одељење правде
ОЈТ	Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП	Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП	Европски суд за људска права
ЕУ	Европска унија
ЕУЛЕКС	Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ	Савезна Република Југославија
ФХП	Фонд за хуманитарно право
ХРАП	Саветодавна комисија за људска права
КЉП	Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП	Интерамерички суд за људска права
МКНЛ	Међународна комисија за нестала лица
МКЦК	Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ	Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
МЈТ	Међународни јавни тужилац
КФОР	Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК	Ослободилачка војска Косова (на албанском: <i>Ushtria Çlirimtare e Kosovës, УЏК</i>)
НЛ	Нестало лице
ЈНЛ	Јединица за нестала лица
МУП	Министарство унутрашњих послова (на српском: <i>Министарство унутрашњих послова, МУП</i>)
НАТО	Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ	Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС	Организација за европску безбедност и сарадњу
СПГС	специјални представник генералног секретара
УН	Уједињене нације
УНХЦР	Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК	Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ	Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ	Јединица за истрагу ратних злочина